

KOBİLER İÇİN FİKRÎ VE SINAÎ MÜLKİYET HAKLARI

“KOBİ’ler İçin Fikri ve Sinaî Mülkiyet Hakları” Kitabı TOBB tarafından A.Ü. Fikri ve Sinaî Mülkiyet Haklar Araştırma ve Uygulama Merkezi’ne yaptırılmıştır.

ÖNSÖZ

Ülkemizde aynı sektörde birden fazla büyük ve güçlü firmanın var olduğu, bunların birçoğunun yabancı firmalar ile işbirliği yaptığı ve bazılarının uluslararası alanda yabancı firmalarla kıyasıya rekabet ettiği, firmalarımızın sadece yurtiçinde değil yurtdışında da birbirleri ile rekabete girdiğini hepimiz biliyoruz. Bu aşamada Türkiye, özgün çalışmalarını yaparak özgün tasarımlarını ve yeni buluşlarını üretme noktasına ulaşmış" bir ülkedir.

Ülkemizde profesyonelliğe önem veren birçok firma, AR-GE veya stratejik planlama departmanlarını bünyesinde barındırmaktadır. Günümüzün rekabet ortamında firmaların ayakta durabilmesi için ürün geliştirme stratejisi büyük önem taşımaktadır. Öte yandan böylesi bir rekabet ortamında, ürünler arasında farklılık oluşturmak gittikçe zorlaşmaya başlamıştır.

İletişim teknolojisinin hızla gelişmesi, her türlü bilgiye ulaşmanın kolaylaşması üreticilerin neredeyse aynı bilgi ve teknolojiyi kullanmasıyla artık herkes en iyisini, en kalitelisini rakipleri gibi üretebilmektedir.

Firmalarımızın büyük zaman, emek ve para harcayarak oluşturduğu yeni marka ve buluşları heyecanla piyasaya sürerken, fevkalade hassasiyet göstermeleri gerekmektedir. Büyük bütçelerle hayata geçirilmiş bu yeni ürün ve isimlerin taklit edilmesini ve kopyalanmasını önlemenin tek yolu, ürünün patent ve marka hakkının alınmasıdır. Unutmamak gerekir ki, markalaşmak rekabet gücümüzü artıracak önemli etkenlerden birisidir.

Birliğimiz ile Ankara Üniversitesi Fikrî Sınaî Haklar Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürlüğü'nün (FİSAUM) işbirliği ile "KOBİ'leri Fikrî ve Sınaî Haklar Konusunda Bilgilendirme Seminerleri" kapsamında hazırlanan, tüccar ve sanayicimize Fikrî ve Sınaî Mülkiyet Hakları konusunda pratik bilgilerin verildiği bu kitabın, ülkemizin uluslararası ticarete lâyık olduğu noktaya ulaşması konusunda önemli bir katkı sağlayacağı düşüncesiyle tüm ilgililere

yararlı olmasını dilerim.

Saygılarımla,

M. Rifat HİSARCIKLIOĞLU
Başkan

YAZARLAR

- Prof. Dr. Bilgin TIRYAKIOğLU
Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Öğretim Üyesi, Ankara Üniversitesi
Fikrî ve Sinaî Haklar Araştırma ve
Uygulama Merkezi Merkez Kurulu Üyesi
- Prof. Dr. Arzu OğUZ
Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Öğretim Üyesi, Ankara Üniversitesi
Fikrî ve Sinaî Haklar Araştırma ve
Uygulama Merkezi Müdürü
- Yrd. Doç. Dr. Feyzan Hayal ŐEHİRALİ
Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler
Fakültesi Öğretim Üyesi, Ankara
Üniversitesi Fikrî ve Sinaî Haklar
Araştırma ve Uygulama Merkezi Danışmanı
- Uğur G. YALÇINER
Ankara Üniversitesi Fikrî ve Sinaî Haklar
Araştırma ve Uygulama Merkezi Danışmanı
- Hasibe Çınar IŐIKLI
DPT Uzmanı, Ankara Üniversitesi Fikrî
ve Sinaî Haklar Araştırma ve Uygulama
Merkezi Yönetim Kurulu Üyesi

GENEL TANIMLAR

1. Fikrî mülkiyet hakkı ne demektir?

Fikrî mülkiyet hakkı, insanların fikrî çaba ve emeği sonucunda ortaya çıkan ve yaratıcı nitelik taşıyan düşünce ürünlerine sağlanan haklardır. Fikrî mülkiyet hakları, bireysel bilgi, araştırma-geliştirme faaliyetleri ve yoğun bir emek ve sermayenin sonucunda ortaya çıkan ürünlerin yaratıcısına, bu ürünleri kendisinin izni olmaksızın başkalarının kullanımını belirli bir süre engelleme hakkı sağlar.

2. Mülkiyet kavramı ne ifade eder?

Fikrî mülkiyet hakkı, hukukî anlamda **gayri maddî mal** diye bilinen bir mülkiyet hakkı olarak tanımlanmakta olup, gerçek ve kişisel mülkiyet hakları ile birçok ortak yönü vardır. Örneğin, fikrî mülkiyet, diğer mülkiyet çeşitleri gibi alınıp satılabilen, kullanım hakkı verilen, el değiştirebilen ya da bağışlanabilen miras yoluyla intikal eden haciz ve rehne konu olabilen bir çeşit öz varlıktır. Ayrıca, fikrî hak sahibi, varlığının satışını ya da izinsiz kullanımını önleme hakkına da sahiptir. Diğer mülkiyet çeşitleri ile fikrî mülkiyet arasındaki en belirgin fark ise, fikrî mülkiyetin **soyut** olmasıdır.

3. Fikrî mülkiyet hakları neden korunur?

Her toplum, ilerlemesini, insanların yaratıcı karakteri sonucunda ortaya çıkan düşünce ürünlerine borçludur. Düşünce ürünleri, hem içinde doğdukları ortamı geliştirir; hem de toplumlar arasında hızla yayılarak toplumsal ilişkileri güçlendirir. İnsanlığın başlangıcından bu yana, insanlar sürekli yaşam kalitesini yükseltebilmek için yeni ürünler üretmek veya mevcut ürünleri geliştirmek yolunda çaba harcamışlardır. Ayrıca, ülkeler de, ekonomik bakımdan gelişmek ve bu gelişmişliği korumak ve daha ileriye götürmek amacıyla politikalar geliştirmişler, kaynaklar oluşturmuşlardır. Ülkeler bu amaçla, insanoğlunun yaratıcı yeteneğini destekler nitelikte önlemler almışlardır. Ayrıca, uluslararası toplum da ekonomik ve kültürel işbirliğini sağlamak amacıyla fikrî mülkiyet haklarının korunmasına özel önem vermektedir.

4. Fikrî mülkiyet hakları neleri kapsar?

Fikrî mülkiyet hakkı kavramı, hem eser sahibinin hakları ve bağlantılı hakları hem de sınaî hakları kapsayan bir üst kavramdır. Eser sahibinin hakları ve bağlantılı haklar; klasik anlamda telif hakları olarak bilinen bilim

ve edebiyat eserleri, güzel sanat eserleri, müzik ve sinema eserleri gibi fikir ve sanat eserleri üzerindeki yetki ve menfaatleri kapsamaktadır. Sınaî haklar ise; patent, ticarî marka, faydalı model, tasarım, coğrafî işaretler, yeni bitki çeşitleri, entegre devre topografyaları gibi sınaî ürünler üzerindeki yetki ve menfaatleri içine almaktadır.

5. Eser sahibinin hakları ve bağlantılı haklar nedir?

Eser sahibinin hakları ve bağlantılı haklar, bireylerin edebiyat ve sanat alanında gerçekleştirdikleri yaratıcı faaliyetlerini düzenlemekte olup, genel olarak **eser hakları** kavramıyla ifade edilir.

Eser hakları; fizikî bir ortama kaydedilmiş ifadeleri, fikirleri orijinal bir yaratıcılık çalışması çerçevesinde ortaya koymak; orijinal eserden başka eserler hazırlamak; müzik, drama, koreografi ve heykel çalışmalarında sunmak ya da icra etmek üzere verilen bir münhasır haktır.

6. Sınaî haklar nedir?

Sınaî haklar, bireylerin bilim ve sanayinin her alanında gerçekleştirdikleri yaratıcı faaliyetlerini düzenleyen haklardır. Özellikle, yenilikçi endüstrilere sahip ülkeler, buluşların kopyalanmasını önleyerek, yaratıcı fikirleri ve yenilikçiliği özendirmek amacıyla yasal düzenlemeler yapmışlardır. Bu yasal düzenlemeler ile patent, faydalı model, endüstriyel tasarım, marka, coğrafî işaret, entegre devre topografyası, bitki çeşitleri ve ticarî sırlar korunmaktadır.

7. Korumanın amacı nedir?

Fikrî mülkiyet hakları, ürünleri yaratan kişiye, harcadığı çabanın ekonomik kazanç olarak geri dönmesini sağlamak ve böylelikle tüm toplumun yararlanacağı gelecekteki yaratıcı faaliyetleri ve yeni eser geliştirilmesini teşvik etmek amacıyla korunur.

ESER SAHİBİNİN HAKLARI
VE
BAĞLANTILI HAKLAR

1. Eser nedir?

Eser, sahibinin özelliklerini taşıyan her nevî fikir ve sanat ürünüdür. Bir eserin, sahibinin özelliğini taşıdığından söz edilebilmesi için, o eserin, bağımsız bir fikrî çalışma ürünü olması gereklidir.

2. Eser sahibi kimdir?

Eseri meydana getiren kişi eser sahibidir. Birden fazla kimsenin katılımı ile birlikte vücuda getirilen eser ayrılmaz bir bütün teşkil ediyor ise eserin sahibi, onu vücuda getirenlerin birliğidir. Aralarındaki özel sözleşmeden veya işin mahiyetinden aksi anlaşılmadıkça, memur, hizmetli ve işçilerin işlerini görürken meydana getirdikleri eserler üzerindeki haklar işveren tarafından kullanılır.

3. Eser hakları hangi yasal düzenleme ile korunmaktadır?

Eser haklarına koruma sağlayan temel kanun; 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunudur (FSEK).

4. Kanunda sayılan eser kategorileri nelerdir?

FSEK kapsamında eser kategorileri, bilim ve edebiyat, müzik, güzel sanatlar ve sinema eserleri olarak sayılmaktadır.

Bu kapsama roman, şiir, temsil/oyun, dergi gibi edebiyat eserleri; film, müzik eseri ve koreografi; resim, desen, fotoğraf, heykel gibi sanat eserleri; harita ve kroki, teknik çizim, bilgisayar programı ve veri tabanı gibi ürünler girer.

5. Eserlerin korunması için aranan koşullar nelerdir?

FSEK'deki korumadan yararlanacak ürünlerin **sahibinin özelliklerini taşıması** (özgün olması) ve kanunda sayılan **eser kategorilerinden birinin içine girmesi** gerekir. Eserlerin özgün olması, esere temel olan düşüncelerin yeni olması anlamına gelmemektedir. Özgün bir eserin kendinden önce yaratılmış eserlerden yararlanılmaksızın ortaya konmuş bir ürün olması da şart değildir. Eserin edebî ve güzel sanat özellikleri taşıyan bir formda ifade edilmiş olması ve yaratıcısının kişisel özelliklerini yansıtması yeterlidir.

6. Eser üzerindeki haklar nelerdir?

Eser üzerindeki haklar **maddî** ve **manevî** haklar olarak ikiye ayrılmıştır.

7. Eser üzerindeki manevî haklar nelerdir?

- Eserin **kamuya sunulması** hakkı.
- Eserde **yaratıcısının adının belirtilmesi** hakkı.
- Eserde **değişiklik yapılmasını yasaklama** hakkı.

8. Eser üzerindeki malî haklar nelerdir?

Malî haklar, eser sahibine ekonomik olarak yararlanma yetkisi veren haklardır. Bu haklar aşağıdakilerden oluşmaktadır:

- **İşleme** hakkı.
- **Çoğaltma** hakkı.
- **Yayma** hakkı.
- **Temsil** hakkı.
- **Kamuya iletim** hakkı.

9. Bağlantılı hak nedir?

Komşu haklar ya da talî haklar olarak da nitelendirilen ve eser sahibinin haklarına ek olarak kabul edilen bağlantılı haklar, bir müzik eserini yorumlayan veya icra eden sanatçılara, fonogram ve film yapımcılarına ve radyo-televizyon kuruluşlarına tanınmış olup, eser üzerinde eser sahibine tanınmış haklara benzer nitelikteki yetkilerden oluşur.

10. Bağlantılı hakların korunmasının nedeni nedir?

Fikir ve sanat eserleri, eserleri yorumlayan, temsil ve icra edenler ile bu temsil ve icrayı çeşitli kitle iletişim araçları ile topluma ileten kişiler tarafından ülke ve dünya çapında yayılır ve tanıtılırlar. Bu nedenle, bu faaliyetleri gerçekleştirenlerin hakları da hukuk düzenlerince koruma altına alınır.

11. Bağlantılı hak sahipleri kimlerdir?

Bağlantılı hak sahipleri, FSEK'nda; eser sahibinin manevî ve malî haklarına zarar vermemek kaydı ile icracı sanatçılar, fonogram yapımcıları, radyo-televizyon kuruluşları ve film yapımcıları olarak belirlenmiştir.

12. Bağlantılı hak sahiplerinin ne tür hakları vardır?

Bağlantılı hak sahiplerinin de **manevî** ve **malî** hakları bulunmaktadır. Manevî haklar; sanatçıların icrası ile ilgili olarak, **adının belirtilmesi** hakkı ve bu icra üzerinde **değişiklik yapılmasını yasaklama** hakkıdır. Malî haklar

ise, sanatçıların kaydedilmemiş icrasına ilişkin olarak, **kayıt izni verme** ve kaydedilmiş icranın **topluma iletilmesi** ve radyo-televizyonla **yayınlanmasına izin verme** hakkıdır. Ayrıca, genel olarak bağlantılı hak sahiplerinin malî hakları; tespitlerinin **çoğaltılmasına, yayılmasına, kiralanaştırılmasına, ödünç verilmesine, topluma sunulmasına ve temsiline izin verme** hakkıdır.

13. Eser sahibinin hakları ve bağlantılı haklar nasıl korunur? Tescil gerekli midir?

Eser sahibinin hakları ve bağlantılı haklar **otomatik** olarak elde edilir. Eser yaratıldıktan sonra, eser hakkı korumasından doğrudan yararlanır ve herhangi bir biçimde tescil edilmesi gerekmez. Ancak, eser sahiplerinin talebi halinde FSEK kapsamında korunan tüm eserlerin kayıt ve tescili yapılabilir, mali haklara ilişkin yararlanma yetkileri de kayıt altına alınabilir.

14. Korumanın kapsamı nedir?

Eser sahibinin hakları ve bağlantılı hakların korunması, sadece ifade biçimlerini içermektedir; fikirler, süreçler, işlem yöntemleri, matematiksel kavramlar, isim ve ünvanlar koruma kapsamında değildir.

15. Koruma süresi ne kadardır?

Eser sahibinin haklarında eser sahibinin yaşamı boyunca ve ölümünden sonra 70 yıldır. Bağlantılı haklarda ise, icraların tespitinden, tespit edilmiş ise icranın ilk aleniyet kazanmasından, yapımların ilk tespitinden, radyo-tv programının ilk yayımlandığı tarihten itibaren 70 yıldır.

Eser sahibinin **tüzel kişi** olması halinde koruma süresi, **eserin aleniyet tarihinden itibaren 70 yıldır**.

16. Eser hakları koruması ülkesel olarak sınırlandırılmış mıdır?

Eser hakları koruması **dünya çapındadır**. Eser sahibi, bir diğer ülkede koruma talep ettiği zaman, **tescil şartı olmaksızın**, uluslararası anlaşmalar çerçevesinde, ilgili ülke yasasının öngördüğü korumadan yararlanır. Eser haklarını koruyan en temel uluslararası düzenleme Bern Sözleşmesi'dir.

17. Bern Sözleşmesinin amacı nedir?

Bern Sözleşmesi; eserler, korunacak haklar ve koruma süreleri ile ilgili asgari koruma koşullarının belirlendiği 1886 yılında yürürlüğe girmiş olan

uluslararası bir düzenleme olup, eser haklarının, sözleşmeye taraf ülkelerde korunmasını sağlamak için belirli standartlar ortaya koyar.

18. Eserler internet ortamında da korunabilir mi?

Eserlerin ana bilgisayarlarda depolanması ya da internete gönderilmesi durumunda da, genellikle diğer ortamlarda olduğu gibi koruma sağlanır. Eserlerin fizikî ortamlarda korunmasına benzer şekilde, eser haklarına konu olan bir ürünün internette sunumu, dağıtımı ya da kişisel bilgisayara yüklenmesi için de hak sahibinin izni gereklidir.

19. İnternet web sitesi korunabilir mi?

Web sitesinde yer alan herhangi bir ürün, eğer FSEK kapsamına giren eser türlerinden biri ise otomatik olarak korumadan yararlanır. Günlük hayatta mevcut bütün fikir ve sanat ürünleri web ortamında da sunuluyorsa bu kapsamda değerlendirilir.

20. Bilgisayar programları/yazılımları nasıl korunur?

Bilgisayar yazılımları, eser hakları kapsamında; bilgisayar yazılımlarını kullanan ya da yazılım bağlantılı buluşları kullanan cihazlar ise, patent kapsamında korunur.

21. Bilgisayar yazılımları niçin iki farklı koruma türüne sahiptir?

Bu iki farklı koruma tipi bilgisayar programlarının tarihsel gelişme sürecinden kaynaklanır. Yazılımlar ilk üretildikleri zaman bilgisayarlara bağlı olarak satılmaktaydılar; yani donanımın bir parçasıydılar ve tek başına ekonomik bir değere sahip değildiler. Bu nedenle, yazılım, onu üretenin özelliğini taşıyan bir ürün olarak eser hakları koruması kapsamına alınmıştır. Ancak, teknolojik ilerleme ve yazılımların bilgisayar bağlantılı ürünler olmaktan çıkıp, ticarî anlamda önem taşıyan ürünler haline gelmesi, bunların patent kapsamında da korunmalarına yol açmıştır.

22. Bilgisayar yazılımları Türkiye’de korunmakta mıdır?

Bilgisayar yazılımları, Fikir ve Sanat Eserleri Kanununda edebi eser olarak kabul edildiklerinden bu kanun kapsamında korunur. Bilgisayar yazılımlarının patent korumasından yararlanabilmesi, teknik karakter taşıyan bir buluşa konu olması (teknik etkisinin olması) veya buluş konusu bir cihazın çalışması/işletilmesi ile ilgili olması şartlarına bağlıdır.

- 23. Bilgisayar yazılımlarının koruma süresi nedir?**
 “Eser” niteliğindeki bilgisayar yazılımlarına tanınan koruma süresi, diğer eser türleri gibi eser sahibinin hayatı süresince ve ölümünden sonra 70 yıldır. İlk eser sahibinin **tüzel kişi** olması halinde, koruma süresi, **yazılımın aleniyet tarihinden itibaren 70 yıldır.**
- 24. Bilgisayar yazılımlarını yasal olarak satın alan kişinin hakları nelerdir?**
 Bilgisayar yazılımını yasal olarak elde eden kişinin bu programın bir kopyasını edinme, programı çalıştırma, yükleme ve hataları düzeltme hakları vardır. Ancak, kod çözümlü ve programın çevirisi eser sahibinin iznine bağlıdır. Bununla birlikte, bir bilgisayar programının diğer programlarla uyumlu çalışmasını sağlamak amacıyla ara işlerliği için bilgileri elde etmek hususunda eser sahibinin iznine gerek yoktur.
- 25. Bilgisayar yazılımına patent verilmesinin koşulu nedir?**
 Bilgisayar yazılımı, bilgisayar üzerinde çalıştırıldığında daha ileri (ilave) bir “teknik etki” yaratmalıdır. Teknik bir etki, genellikle teknolojinin ihtiyaç duyulan alanında ortaya çıkan teknolojik bir ilerlemedir.
- 26. Bilgisayar yazılımlarının patent ile korunmasının yararları nedir?**
 Eser hakları ile sağlanan koruma, bilgisayar yazılımının ifade biçimine yöneliktir; yani bir yazılım kodunun bir bölümünün ya da yazılımın topluca çoğaltılmasını engelleyici bir amaca sahiptir. Ancak, mevcut yazılımdaki bir düşünceyi yararlanılarak ayrı bir yazılım üretilmesine de engel değildir. Bunun yanı sıra, patent yasaları ile sağlanan koruma daha güçlüdür; hak sahibinin buluşla ilgili herhangi bir izinsiz kullanımı önleme hakkı vardır. Dolayısıyla, mevcut yazılımdaki bir düşünceyi yararlanılarak ayrı bir yazılım üretilmesi için hak sahibinden izin alınması gerekir.
- 27. Ülkemizde bilgisayar yazılımları patent korumasından yararlanıyor mu?**
 Bilgisayar yazılımları tek başına patent korumasından yararlanamazlar. Ancak, herhangi bir cihazın içinde bu cihazın çalışması için gerekli bir parça olarak cihaz ile birlikte patent korumasından yararlanabilmektedir.
- 29. Meslek Birliği nedir ?**
 Meslek Birlikleri eser sahipleri ve bağlantılı hak sahiplerinden mali hakları kullanma yetkisini devralarak, FSEK ile tanınmış hakların idaresini ve ta-

kibini, alınacak ücretlerin tahsilini ve dağıtımını sağlamak üzere Kültür ve Turizm Bakanlığınca tespit edilecek alanlarda (müzik, ,sinema, edebiyat, vb.) kurulan özel hukuka tabi tüzel kişilerdir.

30. Eserin, eser sahibinin ve/veya bağlantılı hak sahibinin izni olmaksızın kullanılması halinde, eser sahibi/bağlantılı hak sahibi hangi yollara başvurabilir?

Hakların başkaları tarafından ihlal edilmesi halinde, davadan önce, dava ile birlikte veya dava sırasında mahkemeden ihtiyatî tedbir talebinde bulunulabileceği gibi, hukuk ve ceza dâvası da açılabilir. Görevli mahkeme Fikri ve Sinai Haklar İhtisas Mahkemeleri'dir.

PATENT

1. Patent nedir?

Patent, teknik alanda gerçekleştirilen **buluşlara** devlet tarafından verilen **belge** olup, sahibine buluşunu, belli bir süre ile sınırlı olarak tekeli olarak kullanma hakkı verir.

2. Buluş nedir?

Buluşun yasal bir tanımı yoktur. Patent hukuku anlamında buluş, **teknik** alandaki bir **probleme**, teknik araçların kullanımı yoluyla getirilen teknik **çözümdür**.

3. Buluşlar, sadece patentle mi korunabilir?

Hukumumuzda buluşlar patent veya faydalı model belgesi verilerek korunabilir. Bu iki belge, korudukları buluşların nitelikleri açısından farklılık gösterir. Faydalı model belgesi ile korunabilen buluşlar, patentle korunabilen buluşlara oranla daha az niteliklidir.

4. Buluşların patentle korunmasının amacı nedir?

Buluşların patent verilerek korunmasının başlıca dört amacı bulunmaktadır:

- Kişinin buluşu üzerindeki **fikrî mülkiyetinin tanınması**.
- Buluş sahibinin **ödüllendirilmesi**.
- Buluş sahiplerinin ve endüstrinin, buluş ve yatırım yapmaya **teşvik** edilmesi.
- Teknik **bilginin** mümkün olduğu kadar **erken açıklanmasının** desteklenmesi.

5. Patentler hangi yasal düzenlemeler ile korunmaktadır?

Patent hakları, Patent Haklarının Korunması Hakkında 551 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile özel koruma altına alınmıştır.

6. Bir buluşun patentle korunabilmesi için hangi şartları taşıması gerekir?

- **Yeni** olması.
- **Buluş basamağını** gerçekleştirmesi (teknin bilinen durumunu aşması).
- **Sanayiye uygulanabilir** olması.

- 7. Bir buluşa patent verilebilmesi için Türkiye’de yeni olması yeterli midir?**
Patent hukukunda **mutlak yenilik** kriteri geçerlidir. Bir buluşun yeni sayılabilmesi için, patent başvurusunun yapıldığı tarihten önce, buluş konusunda dünyanın herhangi bir yerinde, toplumca erişilebilir yazılı veya sözlü tanıtım, kullanım veya bir başka yolla açıklanmamış olması gerekir. Dolayısıyla, Türkiye’de yeni olan, ancak daha önce dünyada başka bir yerde bilinen bir buluş için patent verilemez.
- 8. Buluşun dünya çapında yeni olması, patent verilmesi için yeterli midir?**
Buluşun, tekniğin bilinen durumuna belli oranda katkıda bulunması ve tanım dahil sanayinin herhangi bir dalında uygulanabilir olması da gerekir.
- 9. Buluş sayılmayan yenilikler var mıdır?**
Keşifler ve teknik niteliği olmayan ürünler “buluş” sayılmazlar. Herşeyden önce keşifler, zaten varolan bir durumun ortaya çıkarılmasıdır. Ayrıca, edebiyat ve sanat eserleri, estetik niteliği olan yaratımlar, bilgisayar yazılımları **kural olarak** teknik niteliklerinin olmaması nedeniyle “buluş” sayılmaz. Bunun gibi, bilimsel teoriler, matematik metodları, zihinsel ve ticarî faaliyetler ile oyunlara ilişkin plân, usul ve kurallar da buluş olarak kabul edilmez.
- 10. Patent hakkını elde etmek için nereye başvurmak gerekir?**
Patent hakkını elde edebilmek için Türk Patent Enstitüsü’ne (TPE) başvuruda bulunulması gerekir. Türkiye’de, patent verilmesine ilişkin olarak, “incelemeli” ve “incelemesiz” patent sistemleri uygulanmaktadır. İncelemeli patent verilmesi sisteminde, patent başvurusu yapılan buluş hakkında, teknik araştırma kurumlarınca incelemeler yapılmakta iken, incelemesiz sistemde bu araştırma yapılmamaktadır.
- 11. Patent üzerindeki hak ne zaman doğar?**
Patent üzerindeki hak TPE patent siciline kayıt ile doğar. Ancak, patent başvurusunun ilgili bültende yayınlandığı tarihten veya tecavüz ettiği iddia edilenin haberdar edilmesinden itibaren ve başvuru yürürlükte kaldığı sürece, patent sahiplerine tanınan koruma, patent başvurusu sahibi için de geçerlidir. Ancak başvurudan doğan hak, verilmiş patentten doğan hak ile aynı güçte değildir. Zira başvuruya patent verilmemesi ya da istemleri değiştirilmiş olarak farklı istemlerle patent verilmesi söz konusudur. Bu

nedenle başvuru halindeki patente dayalı olarak hakların kullanılması halinde Mahkeme patentin verilmesine kadar karar veremez.

12. Patent isteme hakkı kime aittir?

Patent isteme hakkı, buluşu yapana veya onun haleflerine aittir. Bu hakkın devri mümkündür. TPE nezdinde ilk başvuruda bulunan kişi, aksi kanıtlanana dek gerçek buluş sahibi sayılır.

13. Bir buluş birden fazla kişi tarafından ayrı ayrı gerçekleştirilmişse patent isteme hakkı kime aittir?

Birbirinden bağımsız kişilerin aynı buluşu birbirlerinden habersiz olarak gerçekleştirmeleri halinde, patent isteme hakkı **başvuruyu ilk yapana** aittir.

14. Patent başvurusunun şahsen yapılması zorunluluğu var mıdır?

TPE nezdinde yürütölen işlemlerin şahsen veya bir vekil aracılığıyla gerçekleştirilmesi mümkündür. Tüzel kişiler, yetkili organları tarafından temsil edilirler.

İşlemler, patent vekilleri aracılığıyla da yürütölebilir. İkametgâhı yurt dışındaki kişilerin ise, patent vekilleri tarafından temsil edilmeleri zorunludur.

15. Patent hakkı ne kadar süre ile korunur?

“İncelemeli patentlerde” patentin koruma süresi başvuru tarihinden itibaren 20 yıldır. Bu süre dolduktan sonra buluş, artık kamuya mal olmuş demektir; dolayısıyla herkes tarafından kullanılabilir.

“İncelemesiz petentlerde” patentin koruma süresi 7 yıldır. Ancak, “incelemesiz” patent alındıktan sonra, bu tür patentlerde koruma süresinin daha kısa olması nedeniyle, “incelemeli” patent başvurusunda bulunulmasına engel de yoktur. Bu durumda, yapılan inceleme sonucu buluşun patent verilebilirlik şartlarını taşıdığına karar verilirse patent, “incelemeli patent” haline gelir ve koruma süresi 20 yıla uzar.

16. Patenti kullanma zorunluluğu var mıdır?

Patent sahibi veya yetkili kıldığı kişi (örneğin lisans alan) patenti kullanmak zorundadır. Patent, patentin verilmesine ilişkin ilanının yayımlanmasından itibaren 3 yıl içinde kullanılmak zorundadır. Bu süre içinde paten-

tin kullanılmaması durumunda, patent sahibi, patenti üzerinde **zorunlu lisans** vermek durumunda kalabilir.

17. Patent başvurusu veya patentin başkalarına devri mümkün müdür?

Patent başvurusu veya patent başkasına devredilebilir. Devirle birlikte patent sahibinin hakkı tamamen sona erer.

Devir sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması ve devrin üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesi için patent siciline kaydedilmesi gerekir.

Patent başvurusu veya patent miras yolu ile intikal edebilir.

18. Patent başvurusu veya patent üzerinde bir başkasına kullanım hakkı tanınabilir mi?

Patent veya başvurusu üzerinde bir başkasına kullanım hakkı tanınabilir.

Patentin **tamamen devredilmeden** bir başkasına belli bir süre için kullanım hakkının tanındığı bu tür sözleşmelere **lisans sözleşmesi** denir.

Lisans sözleşmesinin geçerli olabilmesi için yazılı şekilde yapılması ve üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesi için de patent siciline kaydedilmesi gerekir.

19. Lisans sözleşmesi ile bir başkasına kullanım hakkı tanındığı takdirde, patent sahibinin hakkı, lisans sözleşmesi süresi boyunca devam eder mi?

Yapılan lisans sözleşmesinin basit veya tekelci bir lisans olmasına göre, patent hakkının, lisans sözleşmesi süresince devam edip etmeyeceği değişir.

20. Basit lisans sözleşmesi nedir?

Patent veya başvurusu üzerindeki kullanım hakkı **birden fazla** kişiye tanınabiliyor ve patent sahibi de **patenti kullanmaya devam ediyorsa** basit lisans sözleşmesi söz konusudur.

21. Tekelci lisans sözleşmesi nedir?

Patent veya başvurusu üzerindeki kullanım hakkı, **sadece bir tek kişiye** tanınıyor ve aksi sözleşmede kararlaştırılmadığı sürece **patent sahibi de patenti kullanamıyorsa** tekelci (inhisarî) lisans sözleşmesi söz konusudur.

22. Patent, sahibine ne gibi haklar sağlar?

Patent, sahibine, buluşunu kanunen belirlenmiş süre içinde milli sınırlarda tekelci olarak kullanma hakkını verir.

Patent sahibi, üçüncü kişilerin aşağıdaki fiilleri izinsiz olarak gerçekleştirmelerini engelleyebilir:

- Patent konusu **ürünün üretilmesi, satılması, kullanılması, ithal edilmesi** veya bu amaçlar için kişisel ihtiyaçtan başka herhangi bir nedenle **elde bulundurulması**.
- Patent konusu **usulün kullanılması**.
- Kullanılmasının yasak olduğu bilinen veya bilinmesi gereken **usul patentinin** üçüncü kişiler tarafından başkalarına **teklif edilmesi**.
- Patent konusu **usulle doğrudan doğruya** elde edilen ürünlerin **satışa sunulması** veya kullanılması veya ithal edilmesi veya bu amaçlar için kişisel ihtiyaçtan başka herhangi bir nedenle **elde bulundurulması**.

23. Patentli bir buluş, sadece kişisel amaçlar için başkaları tarafından kullanılabilir mi?

Sınaî veya ticarî bir amaç taşımayan ve özel amaçla sınırlı kalan fiiller patentten doğan hakların kapsamı dışında kaldığından, patentli buluş, bu hallerde başkaları tarafından kullanılabilir.

24. Patentli bir buluşu içeren deneme amaçlı fiiller patent sahibi tarafından engellenebilir mi?

Patentli buluşu içermesine rağmen, deneme amaçlı olarak gerçekleştirilen fiiller, patent hakkına tecavüz olarak kabul edilmez. Bu nedenle, bu tür fiillerin gerçekleştirilmesi hukuka uygundur.

25. Patentli bir buluş, bir başkası tarafından kullanılırsa, patent hakkı sahibi hangi yollara başvurabilir?

Patent hakkı tecavüze uğrayan hak sahibi, mahkemeden ihtiyatî tedbir talebinde bulunarak davalıdan tecavüz fiillerini **durdurmasını**, üretilen veya ithal edilen ürünlere **el konulmasını** isteyebileceği gibi, hukuk ve ceza dâvası açma imkânına sahiptir.

Hukuk davaları kapsamında aşağıdaki taleplerde bulunabilir:

- Patentten doğan haklara tecavüz durumunun **durdurulması** ve **önlenmesi**.
- Tecavüzün ortadan **kaldırılması**.
- Tecavüz nedeniyle uğranılan **maddî** ve **manevî zararın giderilmesi**.
- Patentten doğan haklara tecavüz suretiyle üretilen ve ithal edilen ürünlere/araçlara **el konulması**, şartları varsa imhası.

- El konulan ürünler/araçlar üzerinde tazminat miktarından düşülerek kendisine **mülkiyet hakkı tanınması**.

Patent hakkına tecavüz eden kişi aleyhine ceza davası açılması da mümkündür. Bu kapsamda hapis, para cezası, işyeri kapatma ve ticaretten men cezaları öngörülmüştür.

26. Patent hakkı hangi hallerde sona erer?

Patent hakkının üç nedenle sona ermesi mümkündür:

- Koruma **süresinin dolması**.
- Patent sahibinin patent hakkından **vazgeçmesi**.
- Yıllık **ücretlerin** ve ek ücretlerin öngörülen sürelerde **ödenmemesi**.

Hakkı sona eren patentin konusu, sona erme sebebinin gerçekleşmiş olduğu andan itibaren toplumun malı sayılır.

27. Patent ile *know-how* arasında bir ilişki var mıdır?

Genel olarak *know-how* kavramı, işletmelerin rekabet gücünü arttıran, özel olarak koruma altına alınmamış, gizli olması şart olmayan teknik, idarî, ticarî nitelikteki bilgi ve deneyimlerin tümünü kapsamaktadır.

Bir bilginin *know-how* sayılabilmesi için mutlaka patent verilebilirlik şartlarını taşıyan bir buluş olması gerekmez ise de, patent verilebilirlik şartlarını taşıyan bir buluşun *know-how* olarak kullanılması da mümkündür.

Patent başvurusu yapıp başvuru yayımlandıktan sonra ise, artık buluşun *know-how* olma niteliği ortadan kalkmaktadır. Çünkü, bu durumda buluş, tüm ayrıntılarıyla yayımlanmakta ve toplumun bilgisine sunulmaktadır. Dolayısıyla, patent başvurusunda bulunulmasıyla birlikte buluşun *know-how* olarak korunması seçeneğinden vazgeçilmiş olmaktadır.

28. Buluş sahibi, buluşunu hangi durumlarda *know-how* olarak korumayı tercih edebilir?

Buluş sahibi, patent verilebilirlik şartlarını taşıyan buluşu için patent başvurusu yapıp yapmamakta serbesttir. Patent başvurusunda bulunmak, buluşun bütün ayrıntılarıyla açıklanması zorunluluğunu da beraberinde getirmektedir. Bunun yanı sıra, patent sahibine tanınan tekelci hak, "incelemeli" patent sisteminde 20; "incelemesiz" patent sisteminde ise 7 yıllık bir süre ile sınırlıdır. Çok önemli ve karmaşık bir buluş yaptığına inanan

buluş sahibi, buluşunun 20 yıllık süre içinde dahi başkaları tarafından bulunamayacağından emin ise, patent korumasından vazgeçerek buluşunu gizli tutmayı da tercih edebilir. Bu halde, buluş konusu ürün veya usul, işletme sırrı veya *know-how* olarak gizli tutulur.

29. Buluşun *know-how* olarak korunmasının ne gibi dezavantajları vardır?

Buluş sahibinin, buluşunu *know-how* olarak değerlendirmeyi tercih etmesi, beraberinde önemli bir riski de getirmektedir. *Know-how* olarak kullanılan buluş üzerinde, sahibine patentli buluştan farklı olarak, sadece fiilî bir tekel tanınmakta, buluş sahibinin buluşunu tek başına kullanmasını öngören hukukî bir tekel hakkı ise söz konusu olmamaktadır. Dolayısıyla, *know-how* olarak kullanılan buluşun aynısının bir başkası tarafından bağımsız olarak yapılması halinde, buluş sahibi bu kişiye karşı herhangi bir talepte bulunamaz. İşletme sırrı, ticaret sırrı veya *know-how* olarak adlandırılan, özel olarak koruma altına alınmamış bilgi ve becerilerin haksız kullanımının engellenmesi, TTK'nun 56. ve devamındaki maddelerde düzenlenmiş olan haksız rekabete ilişkin hükümler çerçevesinde mümkündür. Bu hükümlerin uygulanması için ortada dürüstlük kurallarına aykırı bir davranışla iktisadî rekabetin kötüye kullanımı sayılan bir durum bulunmalıdır. TTK'nun 57. maddesi, bir işletme çalışanlarının, işletme sırlarını açıklamaya yöneltilmesini dürüstlük kurallarına aykırı davranışlara örnek olarak göstermektedir.

30. Özel hukuk ilişkisi kapsamında gerçekteştirilen işçi buluşlarında hak sahibi kimdir?

Bir özel hukuk ilişkisi çerçevesinde işverenin gösterdiği belli bir işle ilgili olarak hizmet ilişkisini yerine getirmekle yükümlü olan kişiler işçi olup, işçi buluşları, hizmet buluşları ve serbest buluşlar olarak ikiye ayrılır.

31. Hizmet buluşu nedir?

Hizmet buluşları, işçinin bir işletme veya kamu idaresinde yükümlü olduğu faaliyeti gereği gerçekteştirdiği veya işletmenin veya kamu idaresinin büyük ölçüde deneyim ve çalışmalarına dayanan, işçinin iş ilişkisi sırasında yaptığı buluşlardır.

İşçi, bir hizmet buluşu yaptığında, bu buluşunu yazılı olarak ve geciktirmeksizin işverene bildirmekle yükümlüdür. Bu bildirim alan işveren, bildirim kendisine ulaştığı tarihten itibaren 4 ay içinde hizmet buluşu ile

ilgili olarak tam veya kısmî hak talep edebilir. İşverenin hizmet buluşuna ilişkin tam hak talebinde bulunması halinde, bununla ilgili bildirim işçiye ulaşması üzerine buluş üzerindeki tüm haklar işverene geçmiş olur. İşveren, hizmet buluşu üzerinde tam hak talep ederse, işçinin kendisine uygun bir bedelin ödenmesini isteme hakkı doğar. Bedelin hesaplanmasında hizmet buluşunun ekonomik değerlendirilebilirliği, işçinin işletmedeki görevi ve işletmenin buluşun gerçekleştirilmesindeki payı göz önünde tutulur.

Kısmî hak talebi halinde ise, işveren kısmî hakka dayanarak buluşu kullanabilir.

İşveren buluştan yararlanmakta ise, işçi uygun bir bedelin kendisine ödenmesini isteyebilir.

32. Serbest buluş nedir ?

Hizmet buluşlarının dışında kalan buluşlar serbest işçi buluşları olarak kabul edilir.

İşçi bir iş akti ilişkisinde iken serbest bir buluş yaptığı takdirde durumu işverene bildirmekle yükümlüdür.

Serbest buluş, işletmenin ilgili olduğu iş alanına girmekte ise veya bu alanda faaliyette bulunulması planlanmış ise, işçi uygun şartlar altında buluşundan (tam hak tanımaksızın) yararlanma imkanı vermek için işverene teklif yapmakla yükümlüdür.

İşveren süresi içinde teklifi kabul edebilir.

33. Teknik iyileştirme teklifleri ne şekilde değerlendirilir?

Patent veya faydalı model belgesi ile korunamayacak nitelikte olan teknik iyileştirme tekliflerinin işçi tarafından yazılı olarak işverene bildirilmesi ile bunlardan yararlanma karşılığında işveren işçiye uygun bir bedel ödemekle yükümlü olur.

Teknik iyileştirme teklifleri ile diğer konular ferdi ve toplu iş sözleşmeleri ile düzenlenir.

34. İşçilerle ilgili hükümler emredici nitelikte midir?

İlgili mevzuatta yeralan işçilerle ilgili hükümler işçilerin aleyhine olacak şekilde değiştirilemez.

35. İşverenin iflası halinde işçinin, yapmış olduğu buluşu üzerinde ön alım hakkı var mıdır?

İşveren iflas eder ve iflas idaresi de buluşu işletmeden ayrı devretmek isterse işçinin, yapmış olduğu işverenin de tam hak talebinde bulunduğu buluşu öncelikle alma hakkı vardır.İşçi buluşlarından veya teknik iyileştirme tekliflerinden doğan bedel alacağı, iflas hukuku anlamında imtiyazlı alacaklardandır.

FAYDALI MODEL

1. Faydalı model nedir?

Faydalı model belgesi de tıpkı patent gibi teknik alanda geliştirilen buluşlara devlet tarafından verilen belgedir.

2. Faydalı modelin patentten farkı nedir?

Faydalı model belgesi verilerek korunabilecek buluşlar, patent verilerek korunabilecek buluşlarla karşılaştırıldığında daha “küçük” buluşlardır. Patentlerde aranan “buluş” basamağını gerçekleştirme şartı, faydalı modellerde aranmaz. Buluşun **yeni** ve **sanayiye uygulanabilir** olması, faydalı model belgesi verilerek korunması için yeterlidir.

3. Faydalı model korumasının amacı nedir?

Faydalı model belgesi ile korumanın amacı, özellikle “küçük” buluş sahiplerinin, teknik açıdan büyük bir aşama kaydetmese de yenilikleri ve pratik yararları nedeniyle korumaya değer buluşlarının, patente oranla daha az karmaşık bir usul çerçevesinde belge verilerek korunmasının sağlanması ve bu şekilde bu kesimin buluş yapmaya özendirilmesidir.

4. Faydalı modeller hangi yasal düzenlemeler ile korunur?

Faydalı modeller, Patent Haklarının Korunması Hakkında 551 sayılı Kanun Hükmünde Kararname çerçevesinde özel olarak korunurlar.

5. Hangi tür buluşlar faydalı model belgesi ile korunabilir?

Faydalı model belgesi, patentlerde olduğu gibi

- mutlak anlamda **yeni** ve
- **sanayiye uygulanabilen**, ancak
- **buluş basamağı** veya tekniğin bilinen durumunun aşılması olarak nitelendirilecek bir **aşamayı içermeyen** buluşlara verilir.

Faydalı model belgesine konu olan buluş, başvuru tarihinden önce Türkiye veya dünyada herkesin ulaşabileceği şekilde yazılı olarak veya bir başka yolla açıklanmış veya yöresel veya ülke çapında kullanılmış ise yeni değildir.

Dolayısıyla, faydalı modellerde yenilik ve sanayiye uygulanabilirlik kriterleri patentlerde olduğu gibidir. Faydalı modelin patentten farkı, buluşun teknik özelliklerinin, patent verilebilir buluşlar düzeyinde olmamasıdır.

6. “Yeni ve sanayiye uygulanabilen bir usul” için faydalı model belgesi alınabilir mi?

Faydalı model koruması, sadece ürünleri kapsadığından bu tür bir “usul” için faydalı model belgesi alınamaz.

7. Aynı buluşun hem patent, hem de faydalı model belgesiyle korunması mümkün müdür?

Bir buluşun, aynı anda hem patent, hem de faydalı model belgesi ile korunması mümkün değildir. Eğer bir buluş patent verilebilirlik şartlarını taşıyorsa, patent başvurusu yapılması daha avantajlıdır.

8. Faydalı model belgesiyle korunan buluşun, aynı zamanda endüstriyel tasarım olarak korunması mümkün müdür?

Faydalı model belgesiyle korunan bir buluş, şartlarını taşıyorsa, aynı zamanda endüstriyel tasarım olarak da tescil edilebilir. Bu olasılığa uygulamada oldukça sık rastlanmaktadır. Örneğin, bir ayakkabının tasarımı, yeni ve bilgilenmiş kullanıcı üzerinde bıraktığı etki açısından ayırt edici ise endüstriyel tasarım olarak kullanılabilir. Aynı ayakkabı, daha önce görülmemiş fonksiyonel bir özelliğe sahipse, faydalı model korumasından da yararlanabilecektir.

9. Faydalı model üzerindeki hak ne zaman doğar?

Faydalı model hakkı, TPE’ne yapılacak başvurunun kabulü ile elde edilir. Faydalı model üzerindeki hak, faydalı modelin TPE nezdinde sicile kayıt edilmesiyle doğar. Faydalı model başvurusu sahibi faydalı modelin yayınlanmasından ya da tecavüz ettiği iddia edilenin haberdar edilmesinden itibaren haklarını üçüncü kişilere karşı kullanabilir. Başvurudan doğan hak, verilmiş faydalı model belgesinden doğan hak ile aynı güçte değildir. Zira başvuruya itiraz edilmesi halinde, istemleri değiştirilmiş olarak farklı istemlerle faydalı model belgesi verilmesi söz konusudur. Bu nedenle, başvuru halindeki faydalı modele dayalı olarak hakların kullanılması halinde mahkeme faydalı modelin verilmesine kadar karar veremez.

10. Faydalı model korumasının süresi ne kadardır?

Patentten farklı olarak, faydalı model belgesinin sahibine sağladığı koruma, başvuru tarihinden itibaren 10 yıldır ve bu süre uzatılamaz. Bu süre boyunca faydalı model korumasından yararlanmanın ön koşulu, yıllık ücretlerin ödenmesidir.

11. Faydalı model belgesi, sahibine hangi hakları kazandırır?

Patentin sahibine sağladığı koruma, aynen faydalı model belgesi sahibine de tanınır. Farklılık, sadece koruma altında bulunan buluşların niteliğinden kaynaklanmaktadır. Faydalı model belgesi sahibi, faydalı model konusu ürünün izinsiz olarak üçüncü kişiler tarafından üretilmesini, satılmasını, kullanılmasını, ithal edilmesini veya bu amaçlar için kişisel ihtiyaç dışında herhangi bir nedenle elde bulunmasını engelleme maddi ve manevi zararların tazminini talep etme hakkına sahiptir.

12. Faydalı model bir başkası tarafından kullanılırsa, faydalı model sahibi hangi yollara başvurabilir?

Patent sahibine sağlanan koruma, faydalı model sahibine de tanındığından, tecavüz halinde faydalı model sahibi, tecavüzün durdurulmasına yönelik ihtiyatî tedbir kararı aldırmanın yanı sıra hukuk davası açmaya da yetkilidir. Ayrıca tecavüzde bulunan hakkında ceza davası da açılabilir.

MARKA

1. Marka nedir?

Marka, bir işletmenin mal ve/veya hizmetlerini, başka işletmelerin mal ve/veya hizmetlerinden ayırdetmek amacıyla kullanılan işaretlerdir.

2. Markalar hangi yasal düzenlemeler ile korunur?

Markalar, Markaların Korunması Hakkında 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararname çerçevesinde özel olarak korunurlar. Bu düzenlemeler çerçevesinde korumadan yararlanabilecek markalar “tescilli” markalardır.

Tescil edilmemiş markaların Türk Ticaret Kanunu’nun 56. ve devamındaki maddelerinde yer alan haksız rekabete ilişkin hükümler çerçevesinde korunması mümkündür. Tescil edilmemiş markalar, bazı istisnaî durumlarda, dolaylı olarak 556 sayılı KHK kapsamında da korunabilir.

3. Ne tür işaretler marka olarak tescil edilebilir?

Bir işletmenin mal veya hizmetlerini bir başka işletmenin mal veya hizmetlerinden ayırdetmeyi sağlaması koşuluyla, kişi adları, sözcükler, şekiller, harfler, sayılar, malların biçimi veya ambalajları gibi çizimle görüntülenebilen veya benzer biçimde ifade edilebilen, baskı yoluyla yayınlatabilen ve çoğaltılabilen her türlü işaret marka olarak tescil edilebilir. Görüldüğü gibi, marka olarak kullanılabilir işaretlerin kapsamı oldukça geniştir. Ancak markaya ilişkin olarak tanımdan çıkarılabilecek üç temel özellik bulunmaktadır:

- Marka, bir **işarettir**.
- Marka olacak işaretin, çizimle veya herhangi bir şekilde **görüntülenebilmesi** gerekir (üç boyutlu şekillerin veya notaya dökülmesi şartıyla bir melodinin de marka olarak tescili mümkündür).
- Marka olarak tescil edilecek işaretin **ayırt edici** olması gerekir.

4. Reklam sloganları marka olarak tescil edilebilir mi?

Ayırt edici niteliği olması kaydıyla reklam sloganları marka olarak tescil edilebilir.

5. Melodiler marka olarak tescil edilebilir mi?

Melodinin notalara dökülmüş şekli, bir ifade türü sayıldığından, marka olarak tescili mümkündür.

6. Marka olarak tescil edilemeyecek işaretler hangileridir?

- Aynı veya aynı türdeki mal ve hizmetlerle ilgili olarak tescil edilmiş veya daha önce tescil için başvurusu yapılmış bir marka ile aynı veya ayırt edilemeyecek kadar benzer olan markalar.
- Mal veya hizmetlerin niteliği, kalitesi veya üretim yeri, coğrafi kaynağı gibi konularda halkı yanıltıcı işaretler ve adlar.
- Ticaret alanında cins, çeşit, vasıf, kalite, miktar, amaç, değer ve coğrafi kaynak belirten işaretler.
- Ticaret alanında herkes tarafından kullanılan veya belirli bir meslek sanat veya ticaret grubuna mensup olanları ayırtmaya yarayan işaretler.
- Malın özgün doğal yapısından ortaya çıkan şeklini veya bir teknik sonucu elde etmek için zorunlu olan işaretler.
- Paris Sözleşmesi'ne üye ülkelerin hükümlerine aykırı işaretler, bayrakları veya flamları.
- Tarihi ve kültürel değerleri bakımından halka malolmuş işaretler ve adlar.
- Sahibi tarafından izin verilmeyen, Paris Sözleşmesi anlamında tanınmış markalar.
- Dini değerleri ve sembolleri içeren markalar.
- Kamu düzenine ve genel ahlaka aykırı markalar.

6. Kullanım amaçlarına göre markalar kaç türdür?

Kullanım amaçlarına göre markalar, ticaret markaları ve hizmet markaları olmak üzere iki türdür.

7. Ticaret markası nedir?

Malların hangi işletme tarafından üretildiğini ve/veya piyasaya sunulduğunu gösteren markalar, ticaret markalarıdır.

8. Hizmet markası nedir?

Belli bir malla ilişkisi olmayan ve sadece bir hizmeti diğer işletmelerin hizmetlerinden ayırtmak amacıyla kullanılan markalar, hizmet markalarıdır. Bu tür markalar çoğunlukla bankacılık, otelcilik, danışmanlık, sigortacılık, fuarcılık gibi sektörlerde kullanılır.

9. Sahiplerine göre markalar kaç türdür?

Sahiplerine göre markalar ferdî marka, garanti markası ve ortak marka olmak üzere üç türdür.

10. Ferdî marka nedir?

Gerçek veya tüzel kişi işletmenin tek başına ve bağımsız olarak kullandığı markadır.

11. Garanti markası nedir?

Marka sahibinin kontrolü altında birçok işletme tarafından kullanılan ve o işletmelerin ortak özelliklerini, üretim usullerini, coğrafi menşelerini ve kalitesini garanti etmeye yarayan markalar, garanti markalarıdır; TSE, Woolmark, ISO 9001 gibi. Garanti markaları, mal veya hizmetlerin belli niteliklere sahip olduğunu gösterir.

12. Ortak marka nedir?

Üretim veya ticaret veya hizmet işletmelerinden oluşan bir grup tarafından kullanılan markaya ortak marka denir. Bu tür markalarda, markanın sahibi markayı kullanan grup değil, gruba dahil işletmelerdir. Tescil için marka sahiplerinin birlikte hareketi gerekli iken, yenilenmesi için ortaklardan birinin başvurusu yeterlidir.

13. Ortak markaların holding markalarından farkı nedir?

Holding markalarında, ortak markalardan farklı olarak markanın sahibi holdingdir. Dolayısıyla, holding markası ferdî marka niteliğindedir. Holdinge bağlı işletmeler kendi markalarının yanında holdingin ortak markasını da kullanır.

14. Markayı kullanacak işletmenin belli bir büyüklükte olması gerekir mi?

Marka, hem ticarî işletmeler, hem de esnaf işletmeleri tarafından kullanılabilir.

15. Marka kullanmanın yararları nelerdir?

Marka kullanımı, sahibine aşağıdaki avantajları sağlar:

- Mal ve hizmetlerin **kaynağını gösterme** (malın hangi işletme tarafından üretilip piyasaya sunulduğu).
- Mal ve hizmetlerin diğer mal ve hizmetlerden **ayrıldılması**.

- Malın kalitesinin **garanti** edilmesi (belli markayı taşıyan ürünlerin kaliteli olduğuna güven).
- **Reklam** fonksiyonu (halkın, marka aracılığıyla malı tanınması).

16. Marka kullanımı ile ilgili simgeler ve anlamları nelerdir?

Markaların, kullanımı sırasında, tescilli olup olmadığı ile ilgili olarak marka ile birlikte gösterilen simgeler vardır. Uluslararası alanda herkes tarafından kabul görmüş olan simgeler;

- ®
- TM
- SM

olmak üzere 3 adettir.

17. Bir markanın üzerinde yer alan ® işareti ne anlama gelir?

® işareti, uluslararası kullanım biçimi olup, sağ üst köşesinde yer aldığı markanın tescilli olduğu anlamına gelir. Ancak, bu işaretin, sadece markanın sağ üst köşesinde kullanılması, markanın hangi ülkede hangi numara ile tescilli olduğunu açıklayamamaktadır. Bu nedenle, bu tür kullanımda, markanın tescilli olduğu ülke ve tescil numarasının da ayrıca belirtilmesi gerekir.

18. Bir markanın üzerinde yer alan TM işareti ne anlama gelir?

Herhangi bir markanın sağ üst köşesindeki TM işareti, söz konusu markanın **mallarla ilgili tescilsiz bir ticaret markası** olduğunu göstermektedir.

19. Bir markanın üzerinde yer alan SM işareti ne anlama gelir?

Herhangi bir markanın sağ üst köşesindeki SM işareti, söz konusu markanın **hizmetlerle ilgili tescilsiz bir hizmet markası** olduğunu göstermektedir.

21. Tescilsiz marka kullanımının sakıncası var mıdır?

Her ne kadar tescilsiz marka kullanımı yasal, hatta marka tescili zorunlu değil ise de; tescilsiz marka kullanımı birtakım sakıncaları da beraberinde getirmektedir:

- Aynı mal ya da hizmetler ile ilgili olarak daha önce tescilli bir markanın varlığı karşısında, hem markaya yapılan yatırımların tümüyle boşa gitmesi, hem de hukuk ve ceza davaları ile karşı karşıya kalmak riski söz konusudur.
- Tescilsiz bir marka kullanıldıktan sonra tescil edilmek istendiğinde, aynı ya da benzer bir markanın varlığı nedeni ile tescilin reddedilmesi ihtimali her zaman söz konusudur.
- Tescilsiz kullanılan bir markayı taşıyan malların ihracatında, mallara gümrüklerde el konulması da her zaman mümkündür.

Tüm bu durumlar dikkate alındığında, markanın tescilsiz kullanımının, **tapusu alınmamış bir arazi üzerine bina inşa etmeye benzediği** söylenebilir.

22. Marka hakkını elde etmek için nereye başvurmak gerekir?

556 sayılı KHK çerçevesinde marka korumasından yararlanması istenen işaretin TPE nezdinde tescil ettirilmesi gerekir.

23. Marka tescil prosedürünün aşamaları nelerdir?

556 sayılı KHK kapsamında koruma elde edilmesi, kullanılmak istenen işaretin marka olarak tescil edilmiş olmasına bağlıdır. Tescil için başvuru yapılan işaret, TPE tarafından önce şekli incelemeye tâbi tutulur. Şekli inceleme, marka başvurusunun gerekli şekli yasal koşulları taşıyıp taşımadığının tesbitidir.

Başvuru, şekli açıdan eksiksiz olması halinde, tescil engellerinin bulunup bulunmadığının tesbiti için esasa ilişkin incelemeye tâbi tutulur. Bazı tescil engellerinin varlığı halinde TPE, başvuruyu kendiliğinden reddetmelidir. Diğer tescil engellerinin bulunması halinde ise, TPE başvuruyu kendiliğinden değil, ilgili üçüncü bir kişinin itirazı üzerine inceler ve reddedebilir. TPE'nin başvuruyu re'sen reddetme yetkisi olan hollere **mutlak red nedenleri**, üçüncü kişilerin itirazı üzerine incelenebilen red nedenlerine ise **nisbî red nedenleri** denir. Genel olarak bakıldığında mutlak red nedenleri, kamu yararını ilgilendiren veya tescil başvurusu yapılan işaretin marka niteliğinde olmadığı durumlarda söz konusudur. Örneğin, işaretin ayırt edici niteliğe sahip olmaması, daha önce tescilli bir markanın aynısı veya ayırtedilemeyecek kadar benzeri olması, belli bir grubu, malların cinsini veya vasfını nitelendirmesi nedeniyle kimsenin tekeline verilememesi gi-

bi durumlar, mutlak red nedenleri arasında yer almaktadır. Markanın tescili için mutlak red nedenleri, 556 sayılı KHK'nin 7. maddesinde, nisbî red nedenleri ise KHK'nin 8. maddesinde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Başvuru şartları eksik olmayan marka tescil başvurusuna karşı, bunun TPE'nin bülteninde yayınlanmasından itibaren üç ay içerisinde ilgili kişiler gerekçeleriyle itiraz edebilirler. TPE itirazı reddederse başvuru sicile kaydedilir. Başvuru sahibine Marka Tescil Belgesi verilir.

24. TPE Kararlarına karşı itiraz edilebilir mi?

TPE kararlarına karşı kararın bildiriminden itibaren 2 ay içinde itiraz edilebilir.

25. TPE kararlarına karşı dava açılabilir mi?

TPE'nün kesinleşen kararlarına karşı kararın bildirim tarihinden itibaren 2 ay içinde yetkili mahkemede dava açılabilir.

24. Tescil edilmediği halde bir markanın 556 sayılı KHK hükümlerinden yararlanması mümkün müdür?

556 sayılı KHK kapsamında korumadan yararlanabilmek için kural, markanın tescilli olması ise de, KHK'nin bazı hükümleri, tescilsiz işaretlerin de "dolaylı" olarak korunmasına imkân vermektedir.

Bu düzenlemelerden ilki, 556 sayılı KHK'nde mutlak red nedenleri arasında sayılan, Paris Sözleşmesi anlamında **tanınmış markaların** korunmasına ilişkin hükümdür. Buna göre, Paris Sözleşmesi'nin 1. mükerrer 6. maddesine göre tanınmış markaların, üçüncü kişiler tarafından tescil talebi, bu marka sahiplerinin izin vermemesi durumunda TPE tarafından re'sen reddedilecektir. Bir markanın, Paris Sözleşmesi anlamında tanınmış olup olmadığını tesbitinde, ilgili ürün pazarındaki görüşlerin esas alınacağı kabul edilmektedir. Bu hüküm sayesinde, Türkiye'de tescilli olmayan, dolayısıyla Türkiye sınırları içinde korunması mümkün olmayan bir markanın, bir başkası adına tescil edilmesi engellenerek, dolaylı bir koruma sağlanmaktadır.

556 sayılı KHK kapsamında tescilsiz markaya koruma sağlayan ikinci düzenleme, nisbî red nedenlerine ilişkin 8. maddenin üçüncü fıkrasında bulunmaktadır. Buna göre, marka tescili için yapılan başvuru tarihinden önce, bu işaret için hak elde edilmişse veya belirtilen işaret, sahibine daha sonraki bir markanın kullanımını yasaklama hakkı veriyorsa, tescilsiz bir

markanın veya ticaret sırasında kullanılan bir başka işaretin sahibinin itiraz etmesi üzerine tescil talebi reddedilir. Böylelikle, tescil tarihinden önce bir işareti kullandığı halde tescil ettirmeyen kişiye, markayı bir başka kişinin tescil ettirmek istemesi durumunda itiraz hakkı tanınmıştır.

25. Tescilli markanın sahibine sağladığı haklar nelerdir?

Tescilli marka sahibine tanınan tekelci hak sayesinde, aşağıdaki fiillerin marka sahibinin izni olmaksızın gerçekleştirilmesi engellenebilir:

- Markanın tescil kapsamına giren **aynı mal ve hizmetlerle** ilgili olarak, tescilli marka ile **aynı** olan herhangi **bir işaretin kullanımı**. Bu ihtimalde, tescilli markanın aynısının aynı mal ve hizmetler için kullanılması engellenebilir.
- Tescilli marka ile **benzer olan** ve tescilli markanın kapsadığı mal ve hizmetlere **benzeyen** mal ve hizmetleri kapsayan, bu nedenle halk üzerinde **karıştırılma ihtimali** olan işaretlerin kullanımı engellenebilir. Bu ihtimalde, tescilli marka ile benzer olan markaların, benzer mal ve hizmetlerde kullanılması da koruma kapsamına alınmıştır. Korumanın sağlanması için ikinci kullanımın karışıklığa neden olması gerekir. Karışıklığa neden olma hali, tüketicinin almak istediği marka yerine, başka marka ürünü alması halinde ortaya çıkabileceği gibi; farklı markalı mal aldığını bildiği, buna rağmen, iki ürünün üreticileri arasında ekonomik bir birlik olduğunu düşündüğu hallerde de bulunmaktadır.
- Tescilli marka ile aynı veya benzer olan ve tescilli markanın kapsamına giren mal ve hizmetlerden **farklı mal ve hizmetlerde** kullanılması halinde, tescili istenen işaretin kullanılmasıyla tescilli **markanın itibarından** dolayı **haksız avantaj** elde edecek veya tescilli markanın **ayırt edici karakterine zarar verecek** nitelikteki herhangi bir işaretin kullanılması engellenebilir. Bu kapsamda korunan markalar, ülke çapında kalite sembolü haline gelmiş **tanınmış markalardır**. Tanınmış markaların korunmasında, **markanın sadece tescil edildiği veya buna benzer türdeki mal ve hizmetler açısından koruma sağlayacağı** kuralına istisna getirilmektedir. Örneğin, elektronik eşya üretimi sınıfında bulunan mallar için tescilli olan bir markanın, bir başkası adına deterjan için tescili mümkündür. Buna karşılık, eğer elektronik eşya sınıfında kullanılan marka, ülke çapında olumlu bir itibara sahip olmuş ve o malla ilgili olmayan kişiler tarafından da tanınıyorsa, bir başkası adına deterjan için de tescil edilemeyecektir.

26. Tescilli marka ne kadar süre ile korunur?

Tescilli markanın koruma süresi başvuru tarihinden itibaren 10 yıldır. Bu süre, talep üzerine 10'ar yıllık dönemler halinde yenilenerek sınırsız olarak uzatılabilir.

Yenileme talebinin yapılması, koruma süresinin sona erdiği ayın son gününden önceki 6 ay içinde gerçekleşir. Bu sürenin kaçırılması durumunda, yenileme talebi, **ek ücret ödenmesi** koşuluyla, koruma süresinin sona erdiği ayın son gününden itibaren 6 aylık süre uzatımı içinde de yapılabilir. Anılan süre içinde marka korumasından yararlanmanın ön koşulu, yıllık ücretlerin ödenmiş olmasıdır.

27. Tescil edilmiş bir markanın kullanılması zorunlu mudur?

Tescil ettirilmiş markanın sahibi veya yetkilendirdiği kişi (örneğin lisans alan) tarafından kullanılması gerekir. Tescil tarihinden itibaren 5 yıl içinde, haklı bir neden olmadan kullanılmaması veya bu kullanıma 5 yıllık süre ile kesintisiz ara verilmesi durumunda marka iptal edilir.

28. Marka hukukî işlemlere konu olabilir mi?

Tescilli bir marka, başkasına devredilebilir, miras yolu ile intikal edebilir, kullanma hakkı lisans sözleşmesine konusu olabilir, rehin edilebilir.

- Rehin hakkı bakımından Medeni Kanunun rehin hakkına ilişkin hükümleri uygulanır.
- Marka tescil edildiği mal veya hizmetlerin tümü veya bir kısmı için devredilebilir.

Bir işletmenin aktif ve pasifleri ile birlikte devri, aksi kararlaştırılmamışsa, işletmeye ait markaların da devrini kapsar.

Devir, taraflardan birinin talebi üzerine, sicile kayıt edilir ve yayınlanır.

Devir, sicile kaydedilmediği sürece, taraflar tescilden doğan yetkileri iyi-niyetli üçüncü kişilere karşı ileri süremez.

- Tescilli bir marka, işletmeden bağımsız olarak, teminat olarak gösterebilir. Markanın teminat olarak gösterilmesi, taraflardan birinin talebi üzerine, sicile kaydedilir ve yayınlanır.
- Tescilli bir marka işletmeden bağımsız olarak, haczedilebilir. Haciz sicile kaydedilir ve yayınlanır.
- Tescilli bir markanın kullanım hakkı, tescil edildiği mal veya hizmetlerin bir kısmı veya tamamı için lisans sözleşmesine konu olabilir.

Aksi sözleşmede kararlaştırılmamışsa, lisans tekelci (inhisari) değildir. Lisans veren markayı kendi kullanabileceği gibi, üçüncü kişilere aynı markaya ilişkin başka lisanslar da verebilir.

28. Markanın bir başkası tarafından kullanılması durumunda, marka sahibi veya lisans alan hangi yollara başvurabilir?

Tescilli markanın tecavüze uğraması durumunda, marka sahibi veya lisans alan davadan önce, dava ile birlikte veya dava sırasında mahkemeden ihtiyatî tedbir talebinde bulunulabileceği gibi hukuk ve ceza dâvası açılabilir.

İhtiyatî tedbir kapsamında, marka sahibi, marka hakkına tecavüz fiillerinin **durdurulmasını**, marka hakkına tecavüz nedeniyle üretilmesi veya it-hali cezayı gerektiren eşya ile bunları üretmeye yarayan araçlara **el konulmasını** herhangi bir zararın tazmini bakımından teminat verilmesini isteyebilir.

Hukuk davalarına konu talepler şunlardır:

- Marka hakkına tecavüz fiillerinin **durdurulması** ve **önlenmesi**.
- Marka hakkına tecavüz durumunun **giderilmesi**.
- Tecavüz nedeniyle oluşan **maddî** ve **manevî zararın giderilmesi**.
- Marka hakkına tecavüz oluşturan ürünler ve bunların üretiminde kullanılan araçlara **el konulması**.
- El konulan ürün ve araçlar üzerinde marka sahibine **mülkiyet hakkı tanınması**.

Tecavüz fiilini işleyen kişiye karşı **ceza davası** açılması da mümkündür. Bu kapsamda hapis ve para cezasının yanı sıra, işyeri kapatma ve ticaretten men cezaları da öngörülmüştür.

29. Marka hakkına tecavüzün mevcut olmadığı hakkında dava açılabilir mi?

Menfaati olan herkes, marka sahibine karşı dava açarak, fiillerinin marka hakkına tecavüz teşkil etmediğine karar verilmesini talep edebilir.

ENDÜSTRİYEL TASARIM

1. Endüstriyel tasarım nedir?

Endüstriyel tasarım, bir ürünün tümü veya bir parçası veya üzerindeki süslemenin, çizgi, şekil, biçim, renk, doku, malzeme veya esneklik gibi insan duyularıyla algılanan çeşitli unsur veya özelliklerinin oluşturduğu bütündür. Endüstriyel tasarım koruması ancak “ürün”ler üzerinde söz konusu olabilir. Ürün kavramına, bilgisayar programları ve yarı iletken ürünlerin topoğrafyaları dahil değildir.

2. Endüstriyel tasarım korumasının amacı nedir?

Tasarım hakkıyla korunmak istenen, bir ürünün görünümünün o ürüne kattığı ekonomik değerdir.

3. Endüstriyel tasarımlar hangi yasal düzenlemeler ile korunur?

Endüstriyel tasarımlar, Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında 554 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamında özel olarak korunurlar. Bu korumadan yararlanabilmesi için, tasarımın tescil ettirilmiş olması gerekir.

Tescil ettirilmemiş tasarımlar, şartları bulunması halinde, Türk Ticaret Kanunu'nun 56. ve devamındaki maddelerde düzenlemiş olan haksız rekabete ilişkin hükümlerle korunabilir.

4. Endüstriyel tasarımların diğer fikrî ve sınaî haklarla ilişkisi nedir?

Ürünlerin dış görünüş özelliklerini konu alan tasarımlar, fikrî ve sınaî haklar yelpazesinde fikir ve sanat eserleri ile patent-faydalı modeller arasında yer almaktadır. Bu iki hak türüne olan yakın akrabalığı nedeniyle, tasarımlar, uzun süre çeşitli ülkelerde eser veya patent/faydalı model koruması kapsamında ele alınmış, çoğu zaman fikrî ve sınaî hakların “üvey evlâdı” olarak nitelendirilmiştir. Bununla birlikte, son yıllarda Avrupa Birliği düzeyindeki gelişmeler, tasarımların pazarlama fonksiyonu ön plâna çıkarmıştır. Diğer fikrî ve sınaî haklarla bağlantısı sürmekle beraber, tasarımlar bağımsız bir kişilik kazanmaya başlamıştır.

Estetik tasarımlar, tasarımların fikir ve sanat eserleriyle kesiştikleri alanda yer alırken, işlevsel tasarımlar da patent ve faydalı modellerle kesişim noktasında yer almaktadır.

5. **Bir endüstriyel tasarımın, aynı zamanda, eser ve patent/faydalı model olarak korunması mümkün müdür?**

Bir tasarımın, koruma şartlarını taşımak koşuluyla, aynı zamanda eser ve patent/faydalı model olarak korunması da mümkündür. Sadece teknik özelliği bulunan veya tasarım hukuku anlamında ürün sayılmayan konular üzerinde ise (örneğin bilgisayar yazılımları) tasarım koruması söz konusu olmayacaktır. Tasarımların bu çok yönlü özelliği, tasarım hukuku alanında *kümülatif (çoklu) koruma* ilkesi olarak adlandırılan ve birden fazla yasal düzenleme kapsamında korunmayı mümkün kılan ilkenin kabulüne neden olmuştur.

6. **Endüstriyel tasarım hakkını elde edebilmek için nereye başvurmak gerekir?**

Endüstriyel tasarım hakkını elde edebilmek için, tasarımın Türk Patent Enstitüsü'nde tescil ettirilmiş olması gerekir.

Tescil ettirilmemiş endüstriyel tasarımlar, Türk Ticaret Kanunu'nun 56. ve devamındaki maddelerinde düzenlemiş olan haksız rekabet hükümleri çerçevesinde korunabilir.

7. **Endüstriyel tasarımların korunma şartları nelerdir?**

- **Yeni** ve
- **Ayırt edici** özelliğe sahip tasarımlar özel olarak korunur.

8. **Sadece Türkiye'de yeni olan bir endüstriyel tasarım özel korumadan yararlanabilir mi?**

Bir tasarımın özel korumadan yararlanabilmesi için dünya çapında yeni olması gerekir. Buna "mutlak yenilik kriteri" denir. Tasarımın aynısı, başvuru veya rüçhan tarihinden önce dünyanın herhangi bir yerinde kamuya sunulmamış ise o tasarım yeni sayılır.

9. **Bir endüstriyel tasarımın dünya çapında yeni olması, özel olarak korunabilmesi için yeterli midir?**

Tasarımın, dünya çapında yeni olmasının yanı sıra, ayırt edici niteliğe de sahip olması gerekmektedir. Bir tasarımın ayırt edici nitelikte olup olmadığının tesbitinde, bilgilenmiş kullanıcı üzerinde bıraktığı genel izlenim esas alınır. Bir tasarımın bilgilenmiş kullanıcı üzerinde yarattığı genel izlenim ile kıyaslandığı diğer tasarımın böyle bir kullanıcı üzerinde yarattığı genel izlenim arasında **belirgin bir farklılık** varsa, ayırt edici niteliğin bulunduğu kabul edilecektir.

10. Endüstriyel tasarımların tescili hangi aşamalardan oluşur?

Endüstriyel tasarımların tescilinde esasa ilişkin inceleme yapılmamakta, bir başka ifadeyle, tasarımların yeni ve ayırt edici nitelik taşıyıp taşımadığı araştırılmamaktadır. TPE, kendisine yapılan bir endüstriyel tasarım başvurusunda, sadece gerekli evrakların bulunup bulunmadığını ve ortada endüstriyel tasarım konusunu oluşturacak bir ürün olup olmadığını incelemektedir. Gerekli şartları taşıyan tasarım başvurusu, tasarım bülteninde yayımlanmasından itibaren, 6 ay içinde ilgili kişilere (gerçek veya tüzel kişiler ile meslek kuruluşlarına) itiraz hakkı tanınmaktadır. İtirazın reddi halinde başvuru sahibine tasarım belgesi verilmekte, kabulü halinde ise tasarım belgesi iptal edilmektedir.

11. Endüstriyel tasarımlar ne kadar süre ile korunur?

Tescilli tasarımların korunma süresi başvuru tarihinden itibaren 5 yıldır. Anılan süre 5'er yıllık dönemler halinde yenilenmek üzere toplam 25 yıla kadar uzatılabilir. Bu süre boyunca korumadan yararlanabilmek için yıllık ücretlerin ödenmiş olması gerekir.

Tescilsiz tasarımlar, sadece Türk Ticaret Kanunu'nun 56. ve devamındaki maddelerde düzenlenmiş olan haksız rekabete ilişkin hükümlerine göre korunacağından, haksız rekabetin şartlarının devam ettiği sürece koruma söz konusu olabilecektir.

12. Endüstriyel tasarım belgesi, sahibine ne gibi haklar sağlar?

Tescilli tasarım, sahibine tasarımı üzerinde tek elci bir kullanma hakkı tanır. Üçüncü kişiler, tasarım hakkı sahibinin izni olmadan, koruma kapsamındaki tasarımları veya tasarımın uygulandığı bir ürünü üretmez, piyasaya sunamaz, ithal edemez, ticarî amaçlı kullanamaz veya bu amaçlarla elde bulunduramaz.

13. Hak sahibi kimdir?

Endüstriyel tasarım hakkı tasarımcıya veya onun hukukî haleflerine aittir. Tasarımın kullanılması amacıyla 3. kişilere lisans verilebilir.

14. Hizmet ilişkisi çerçevesinde gerçekleştirilen tasarımlarda hak sahibi kimdir?

Aralarındaki özel sözleşmeden veya işin niteliğinden aksi anlaşılmadıkça işçilerin işlerini görürken tasarladıkları tasarımların sahipleri işverendir.

15. Hizmet sözleşmesi dışındaki sözleşmeler çerçevesinde gerçekleştirilen tasarımlarda hak sahibi kimdir?

Hizmet sözleşmesi dışında kalan sözleşmeler çerçevesinde yapılan tasarımlarda hak sahibi aksine bir anlaşma yoksa işi veren kişidir.

16. Endüstriyel tasarımlar hukukî işlemlere konu olabilir mi?

Tasarımın tescil başvurusu veya tescilden doğan tasarım hakkı, başkasına devredilebilir, miras yolu ile intikal eder, rehin hakkına ve hacze konu olabilir.

Endüstriyel tasarım başvurusu veya tescilli tasarım hakkından doğan kullanma yetkisi tekeli olan veya olmayan, sınırlı veya sınırsız lisans şeklinde bedelli veya bedelsiz olarak 3. kişilere tanınabilir. Lisans sözleşmesi, yazılı şekle tabi olup, taraflardan birinin talebi üzerine sicile kaydedilir ve yayınlanır.

17. Endüstriyel tasarımın bir başkası tarafından kullanılması durumunda endüstriyel tasarım belgesi sahibi hangi yollara başvurabilir?

Bir endüstriyel tasarımın başkası tarafından kullanılması durumunda, mahkemeden davadan önce, dava ile veya dava sırasında ihtiyatî tedbir talebinde bulunulabileceği gibi, fiili işleyen kişiye karşı hukuk ve ceza davası da açılabilir.

İhtiyatî tedbir kapsamında, tasarım hakkı sahibi, mahkemeden tecavüz fiillerinin durdurulmasını, tasarımdan doğan haklara tecavüz edilerek üretilen veya ithal edilen ürünlere veya kullanılan araçlara Türkiye sınırları içinde, (gümrük, serbest liman ve bölge gibi alanlar da dahil) el konulmasını isteme hakkına sahiptir.

Hukuk davası kapsamındaki talepler:

- Fiilin tecavüz olup olmadığının tesbiti.
- Tasarımdan doğan haklara tecavüz fiilinin durdurulması ve önlenmesi.
- Tasarımdan doğan hakka tecavüzün giderilmesi.
- Tecavüz nedeniyle uğranılan maddî ve manevî zararın giderilmesi.
- Tasarımdan doğan hakka tecavüz suretiyle üretilen veya ithal edilen ürünlere, bunların üretiminde doğrudan doğruya kullanılan araçlara el konulması.
- El konulan ürün ve araçlar üzerinde kendisine mülkiyet hakkı tanınması.

Tasarımı haksız olarak kullanan kişiye karşı ceza dâvası da açılabilir. Bu kapsamda, fiili işleyenler hakkında para ve hapis cezasının yanı sıra, işyeri kapatma ve ticaretten men cezasına da hükmedilebilir.

COĞRAFÎ İŞARET

1. Coğrafi işaret nedir?

Coğrafi işaretler, bir ürünün belli bir yöre, alan veya bölgeye aidiyetini, bir başka ifadeyle ürünün coğrafi kaynağını gösteren işaretlerdir.

2. Coğrafi işaretlerin kullanılmasının amacı nedir?

Coğrafi işaretler sayesinde, ürünün belli bir alanla **coğrafi bağlantısı** vurgulanarak, o ürüne karşı **istek** ve **güven** hissi uyandırılmış olur. Bu işaretin kullanılmasındaki amaç, kişilere ürün üzerinde tek hak tanımak değildir. Temel amaç, belirli bir coğrafi bölgedeki doğa koşulları ve beşe-ri unsurlar sayesinde yıllar boyu kazanılmış deneyime dayalı olarak üretilen kendine özgü nitelikteki ürünlerin sonraki nesillere değişmeksizin taşınması, söz konusu coğrafi bölgede ekonomik gelişme sağlanması ve kente göçün önlenmesidir.

3. Coğrafi işaretin markadan farkı nedir?

Gerek marka, gerek coğrafi işaretler, ayırt edici işaretlerdir ve malların pazarlama değerini yükseltir. Buna karşılık, marka hakkı, kullanıldığı mal ve hizmeti ferdileştiren, sahibine tek hak yetkiler tanıyan bir hak iken, coğrafi işaretler, kullandıkları malları belli bir kişinin tekeline vermezler. Bu işaretler, belli bir coğrafi çevrenin özelliklerini taşıdıklarından, üretimin başka kişiler tarafından da gerçekleştirilmesi, **tescilde yer alan koşullara uyulması şartı ile** engellenemez.

4. Coğrafi işaretler hangi yasal düzenlemeler ile korunur?

Coğrafi işaretler, Coğrafi işaretlerin Korunmasına İlişkin 555 sayılı Kanun Hükmünde Kararname hükümleri kapsamında özel olarak korunurlar.

5. Coğrafi işaret türleri nelerdir?

Coğrafi işaretler, menşe adı ve mahreç işareti olmak üzere iki türdür.

6. Menşe adı nedir?

Menşe adı olarak adlandırılan işaretler, belli bir yöre, alan veya bölgeden kaynaklanan ve üretiminin, işlenmesinin ve diğer işlemlerinin tümüyle bu coğrafi alanda yapıldığı ürünler için kullanılabilir. Menşe adları, sicilde belirtilen coğrafi bölgede faaliyet gösteren üreticiler tarafından, sicilde belirtilen ürünlerin üzerlerinde veya ambalajlarında, bu ürünlerin sicilde gösterilen kalite, ün ve diğer özellikleri taşıması koşuluyla ticarî olarak

kullanılır. Bu özellikleri gereği menşee adına konu olan ürünler, ait oldukları bölgenin dışında üretilemezler; örneğin Amasya elması, Bozcaada şarabı.

7. Mahreç işareti nedir?

Mahreç işareti, sicilde belirtilen belirli bir bölge, alan veya yöreden kaynaklanan ve üretimi, işlenmesi veya diğer işlemlerinden en az biri, bu coğrafi alanda gerçekleştirilen ürünler için ürünün sicilde gösterilen kalite, ün ve diğer özellikleri taşıması şartı ile kullanılır. Bu tür ürünler, üretimlerine ilişkin işlemlerden en az birinin ait oldukları coğrafi alanda gerçekleştirilmeleri şartıyla bu bölgenin dışında da üretilebilirler. Ancak, kaynağı olan coğrafi alan dışında gerçekleştirilen bu üretimde, kaynak coğrafi alana özgü hammadde ve üretim yöntemlerinin aynen uygulanması gerekir. Örneğin, Isparta halısı Isparta'da uygulanan yöntemlerin uygulanması şartıyla bir başka ilde de dokunabilir.

8. Coğrafi işaret koruması elde edebilmek için nereye başvurmak gerekir?

Coğrafi işaret korumasından yararlanabilmek için işaretin, Türk Patent Enstitüsü'nde tescil ettirilmesi gerekir.

9. Coğrafi işaret, sahibine teknelci yetkiler verir mi?

Coğrafi işaret taşıyan ürünler kimsenin tekeline verilemeyecek niteliktedir. Çünkü bunlar, belli nitelikleri taşıyan ürünleri üreten diğer kişiler tarafından da kullanılabilir.

10. Coğrafi işaret, sahibine ne gibi haklar sağlar?

Coğrafi işaret sahipleri, üçüncü kişiler tarafından aşağıda yazılı fiillerin gerçekleştirilmesini önleme hakkına sahiptir:

- Tescilli adın ününden yarar sağlayacak kullanımlar veya tescil kapsamındaki ürünlerle ilgili olarak tescilli adın dolaylı veya dolaysız olarak **ticarî amaçlı kullanımı**.
- Sözcük olarak gerçek coğrafi yeri ifade etmekle birlikte, **halkta haksız biçimde ürünün başka yer kaynaklı olduğu izlenimini bırakan kullanımı** veya korunan adın tercümesinin kullanımı veya "stilinde", "tarzında", "tipinde", "türünde", "yöntemiyle", "orada üretildiği biçimde" veya benzeri diğer açıklama veya terimlerle birlikte kullanımı.

- Ürünün iç veya dış ambalajında, tanıtım ve reklamında veya ürünlerle ilgili herhangi bir yazılı belgede, doğal veya esas nitelik ve özellikleri ile menşei konusunda **yanlış** veya **yanıltıcı** herhangi bir açıklama veya belirtmeye yer verilmesi.
- Ürünün **menşei** konusunda **halkı yanıltabilecek** biçimde **ambalajlanması** veya yanlış yaratılacak diğer herhangi bir biçimde **sunulması**.

11. Coğrafi işaretlerin kullanımı ne şekilde denetlenir?

Coğrafi işaretlerin kullanımıyla ilgili denetim komisyonları bulunmaktadır. Coğrafi işareti tescil ettiren, söz konusu ürünün üretimi, işlenmesi veya diğer işlemleri ile uğraşan kişilerden oluşan herhangi bir dernek, birlik veya benzeri örgüt, coğrafi işarete konu olan ürünün üretimi, pazarlanması, işaretlerin kullanım biçimi, markalanması, ürün üzerinde belirtilmesi, işaretleme veya etiketleme şekillerini ayrıntılı olarak denetlemek üzere yeterli personel, ekipman ve diğer olanaklara sahip olacak ve söz konusu ürünün üretim durumlarını sürekli kontrol edecektir. Örneğin, ticaret ve sanayi odaları bu tür bir denetimi gerçekleştirebilirler.

12. Coğrafi işaret marka olarak tescil edilebilir mi?

Tescil için başvurusu yapılmış bir coğrafi işaret, marka olarak tescil edilemez.

13. Coğrafi işaretin bir başkası tarafından haksız kullanımı halinde coğrafi işaret sahibi hangi yollara başvurabilir?

Coğrafi işaretin haksız olarak kullanılması durumunda, fiili gerçekleştiren kişiye karşı hukuk ve ceza davası açılabilir. Açılacak davanın etkinliğini sağlamak için ihtiyatî tedbir talebinde de bulunulabilir.

Hukuk davaları kapsamında aşağıdaki talepler ileri sürülebilir:

- Tecavüzün olup olmadığının tesbiti.
- Tecavüz fiillerinin durdurulması ve önlenmesi.
- Tecavüzün giderilmesi.
- Tecavüz nedeniyle uğranılan maddî ve manevî zararın giderilmesi.
- Coğrafi işareten doğan haklara tecavüz suretiyle üretilen veya pazarlanan ürünlere, bunların üretiminde doğrudan doğruya kullanılan araçlara **el konulması**.
- El konulan ürün ve araçların **şekillerinin değiştirilmesi** veya **imhası** (tecavüzün önlenmesi için kaçınılmazsa).

Coğrafi işareti haksız olarak kullanan kişiye karşı **ceza davası** açılması da mümkündür. Bu kapsamda suç oluşturan fiilleri işleyenler hakkında, para ve hapis cezasının yanı sıra, iş yeri kapatma ve ticaretten men cezasına da hükmedilebilir.

ENTEĞRE DEVRE TOPOGRAFYALARI

- 1. Entegre devre topografyası nedir?**

Entegre devre topografyası, **mikroçiplerde** ve **yarı iletken çiplerde** kullanılan elektronik devreleri oluşturan tabakaların **üç boyutlu bir görünümüdür**. Bu görünüm entegre devre tasarımı olarak anılır.
- 2. Entegre devre topografyası korunmasının amacı ve kapsamı nedir?**

Entegre devre topografyası korunmasının amacı, topografyanın tasarımcısının harcadığı emek ve sermayenin kendisine geri dönüşünü sağlamaktır. Bu kapsamda, tescilli entegre devre topografyalarının sahibinin izni dışında kullanımının önlenmesi sağlanır; bu ürünleri yaratan ve üretenlere, topografyanın başkaları tarafından çoğaltılması ve topografyayı içeren devrelerin ticarî olarak kullanılmasını engelleme hakkı verir.
- 3. Entegre devre topografyaları hangi yasal düzenlemeler ile korunmaktadırlar?**

Entegre devre topografyaları, “5147 sayılı Entegre Devre Topografyalarının Korunması Hakkında Kanun” kapsamında özel olarak **tescil sistemi** ile korunmaktadır.

Tescil ettirilmemiş entegre devre topografyaları, Türk Ticaret Kanunu’nun 56. ve devamındaki maddelerde yer alan haksız rekabet hükümlerince korunabilmektedir.
- 4. Bir entegre devre topografyasının aynı zamanda eser olarak korunması mümkün müdür?**

5846 sayılı fikir ve sanat eserleri koruma koşullarını taşıması halinde, entegre devre topografyalarının eser olarak korunması da mümkündür.
- 5. Bir entegre devre topografyasının patent ile korunması mümkün müdür?**

Entegre devre topografyası patent ile korunmaz. Ancak, topografyanın tasarımı değil, entegre devrenin kendisi, gerekli koşulları sağlıyorsa patent korumasından yararlanabilmektedir. Bu kapsamda Kanun ile getirilen koruma biçimi, devrenin kendisi için elde edilen patent korumasının bir tür tamamlayıcısıdır.
- 6. Entegre devre topografyası hakkı nasıl elde edilir?**

Entegre devre topografyaları, “Entegre Devre Topografyalarının Korunması Hakkında Kanun” kapsamında Türk Patent Enstitüsü’ne tescil başvurusunun yapılması ve tescil belgesinin alınmasıyla elde edilir.

7. Tescil başvurusunu kimler yapabilir?

Topografyayı yaratan ya da onun adına yetkili olan kişi tescil başvurusunda bulunabilir ve koruma elde edebilir. Genellikle topografyayı yaratan kişi onun sahibidir. Eğer topografyanın yaratıcısı haklarını devretmiş ise, bu takdirde devralan kişi, hakkın sahibi olur ve koruma elde eder. Eğer topografyanın yaratıcısı, bir iş sözleşmesinin gereği olarak devreyi tasarlamışsa, o zaman işveren, topografyanın sahibi olur ve koruma elde eder.

8. Entegre devre topografyalarının tescil edilebilmesi için aranan şartlar nelerdir?

Orijinal niteliğe sahip entegre devre topografyaları tescil edilerek korunur. Bir entegre devre topografyası, tasarımcısının kendi fikrî çabası sonucu ortaya çıkmış ve tasarlama esnasında diğer tasarımcılar ve üreticiler arasında bilinmiyorsa orijinal kabul edilmektedir. Koruma, topografyanın içinde barındırdığı bilgi, içerik, sistem ya da tekniği kapsamaz. Topografya korumasından yararlanmak için topografyanın bünyesinde yer aldığı entegre devrenin herhangi bir ürün üzerinde kullanılması gerekli değildir.

9. Entegre devre topografyalarının tescil süreci hangi aşamaları içerir?

Entegre devre topografyalarının tescilinde esasa ilişkin inceleme yapılmakta, bir başka ifadeyle topografyaların orijinal nitelik taşıyıp taşımadığı araştırılmamaktadır. TPE'ne yapılan bir entegre devre topografyası tescil başvurusu, sadece gerekli bilgi ve belgelerin bulunup bulunmadığı açısından incelenmektedir. Başvuruda, entegre devrenin yerine getirdiği elektronik işlevleri tanımlayan bilgileri de içeren entegre devre topografyasının kopya veya çizimlerinin bulunması gerekir. Başvurunun şekli eksiklikleri varsa giderilmesi için 2 ay süre verilir. Daha sonra entegre devre topografyası sicile kaydedilir ve bültende yayımlanır.

10. Tescilli entegre devre topografyasının sahibine sağladığı haklar nelerdir?

Entegre devre topografyası sahibi, koruma altındaki topografyanın bütününe ya da bir kısmının, bir **entegre devre içine alınması** ya da herhangi bir şekilde **çoğaltılmasını**; bünyesinde korunan bir entegre devre topografyası içeren bir entegre devrenin ya da yasal olmayan bir biçimde çoğaltılmış topografya içeren ürünün **ithalini, satışını** veya **ticarî amaçla kullanımını önleme** hakkına sahiptir.

11. Entegre devre koruması hakkının kapsamına neler girmez?

- Entegre devre topografyasının **ticarî olmayan kişisel amaçlarla kullanımı**.
- Sadece **değerlendirme, analiz, araştırma** ya da **eğitim gibi amaçlarla çoğaltılması**.
- Koruma altına alınmış bir entegre devre topografyasının hak sahibinin onayı ile piyasaya sürülmesinden **sonraki ticarî kullanımları**.
- Üçüncü bir kişi tarafından **bağımsız bir şekilde tasarlanmış** orijinal ve birebir aynı olan bir entegre devre topografyasının ticarî kullanımları.

12. Tescilli entegre devre topografyasının koruma süresi ne kadardır?

Entegre devre topografyası koruması, tescil için başvurunun yapıldığı tarihten itibaren, ya da topografyanın hak sahibi tarafından veya onun izniyle üçüncü bir kişi tarafından yurt içinde veya yurt dışında ilk kez ticarî açıdan piyasaya sürüldüğü tarihten itibaren (hangisi daha erkense) başlar ve onuncu takvim yılının sonunda (31 Aralık tarihinde) biter. Buradaki ilk ticarî kullanım tarihinin başlangıç olarak alınabilmesi, topografyanın piyasaya sürülme tarihinden itibaren 2 yıl içerisinde tescil başvurusunun yapılması şartına bağlıdır.

Entegre devre topografyası gizlilik gerektiren haller dışında, ticarî olarak kullanılmamışsa ve tasarlandığı tarihten itibaren onbeş yıl içerisinde TPE'ye tescil için başvurulmamışsa entegre devre topografyasını koruma hakkı talep edilemez.

13. Entegre devre topografyası hakkına konu ürün bir başkası tarafından kullanılırsa entegre devre topografyası sahibi hangi yollara başvurabilir?

Entegre devre topografyası hakkı sahibi, dava öncesi dava ile veya dava sırasında ihtiyatî tedbir talebinde bulunabileceği gibi, hukuk ve ceza davası da açabilir.

İhtiyatî tedbir kapsamında hak sahibi, mahkemeden tecavüz fiillerinin durdurulmasını, entegre devre topografyasından doğan haklara tecavüz edilerek üretilen veya ithal edilen şeylere buldukları yerde el konulması ve ileride doğması muhtemel bir zararın tazmini bakımından teminat verilmesini istemek hakkına sahiptir.

Hukuk davası kapsamındaki talepler şunlardır:

- Tecavüz fiilini ispatlayacak delillerin tespiti.
- Fiilin tecavüz olup olmadığının tespiti.

- Tecavüzün giderilmesi ve maddî-manevî zararın tazmini.
- Entegre devre topografyasından doğan haklara tecavüz suretiyle üretilen veya ithal edilen ürünlere ve bunların üretiminde doğrudan doğruya kullanılan araçlara el konulması.
- El konulan ürün ve araçlar üzerinde kendisine mülkiyet hakkı tanınması. Entegre devre topografyasından doğan hakkı tecavüze uğrayan hak sahibinin şikayeti üzerine, tecavüz fiilini işleyenler **hakkında ceza davası da açılabilir**. Ceza davası sonucu tecavüz fiilini işleyenler hakkında para ve hapis cezasının yanı sıra, işyeri kapatma cezası ve ticaretten men cezasına da hükmedilebilir.

14. Türkiye’de tescil edilmiş bir entegre devre topografyası diğer ülkelerde de koruma elde etmiş olur mu?

Entegre devre koruması sadece ulusal sınırlar içerisinde geçerlidir. Bu nedenle, koruma istenilen her ülkede ayrı ayrı başvuru yapmak gereklidir.

15. Entegre devre topografyaları için diğer hak türlerinde olduğu gibi uluslararası başvuru ya da tescil sistemi var mıdır?

Yoktur.

16. Hak üzerindeki tasarruflar nelerdir?

Entegre devre topografyası başvurusu veya tescilinden doğan haklar başkasına devredilebilir ve miras yoluyla intikal eder. Bu haklar üzerinde ölümüne bağlı tasarrufların yapılması mümkündür.

Başvuru ve tescilden doğan hak, kanunî veya akdî rehne ve hacze konu olabilir. Bu durumda taraflardan birinin talebi üzerine ilgili haklar sicile kaydedilir

Başvuru ve tescilden doğan hak üzerinde yapılacak sağlararası işlemler yazılı şekilde tâbidir.

Başvuru ve tescilden doğan hakla ilgili olarak lisans sözleşmesi yapılabilir. Taraflardan birinin talebi üzerine lisans sözleşmesi sicile kayıt ve ilân edilir. TPE, ibraz edilen sözleşmeye ait gizli bilgileri dosyalayarak saklar. Lisans sözleşmesi sicile kaydedilmediği sürece üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez.

17. Hak sahibi kimdir?

Entegre devre topografyasını koruma hakkı, tasarlayıcısına veya onun hu-

kukî haleflerine aittir. Topografyanın birden fazla kişi tarafından tasarlanması halinde koruma hakkı bu kişilerce ortak biçimde kullanılır.

Aralarındaki sözleşmede aksine bir hüküm yoksa; memur, hizmetli ve işçilerin işlerini görürken tasarladıkları entegre devre topoğrafyasının koruma hakkı işverenlere aittir.

Sözleşmesi gerektirmediği halde memur, hizmetli veya işçinin; işyerindeki bilgiler ya da araçlardan faydalanarak, bir entegre devre topografyası yapması durumunda, yapılan entegre devre topografyasının koruma hakkı işverenlere ait olur. Bu durumda memur, hizmetli veya işçiye yaptığı entegre devre topografyasının önemi göz önüne alınarak, tespit edilecek bir bedel ödenir. Tarafların bedel konusunda anlaşamamaları halinde, söz konusu bedel mahkemece belirlenir.

Hizmet sözleşmesi dışında kalan iş görme sözleşmeleri çerçevesinde tasarlanan entegre devre topografyalarının hak sahibi, aksine bir anlaşma yoksa işi gören kişidir.

TİCARET UNVANI

1. Ticaret unvanı nedir?

Ticaret unvanı, ticarî faaliyette bulunan kişinin (tacirin), ticarî işletmesine ilişkin işlemlerini yaparken kullandığı isimdir. Tacir, ticarî işletmesine ilişkin evrak ve belgeleri bu ad altında imzalar.

2. Ticaret unvanı kullanacak kişinin işletmesinin belli bir büyüklükte olması gerekir mi?

Ticaret unvanı, sadece ticarî işletme sahiplerinin kullanabileceği isim olup, esnaflar tarafından kullanılamaz.

3. Ticaret unvanının işlevi nedir?

Ticaret unvanının işlevi, bir ticarî işletmenin sahibini, diğer ticarî işletmelerin sahiplerinden ayırdetmesidir.

4. Ticaret unvanı hangi yasal düzenlemeler ile korunur?

Ticaret unvanına ilişkin düzenlemeler Türk Ticaret Kanunu'nda (TTK) bulunmaktadır. Ticaret unvanının, TTK'daki özel hükümler çerçevesinde korunabilmesi için tescil edilmiş olması gerekir.

Tescil edilmemiş ticaret unvanları, şartlarının bulunması halinde, TTK'nun 56. ve devamındaki maddelerde yer alan haksız rekabete ilişkin düzenlemeler çerçevesinde korunabilir.

5. Ticaret unvanının tescili zorunlu mudur? Tescil ettirmek için nereye başvurmak gerekir?

TTK uyarınca ticaret unvanının, ticarî işletmenin açıldığı günden itibaren on beş gün içinde işletme merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret siciline tescil ettirilmesi gerekir.

Ticaret unvanının, ticari işletmenin giriş cephesinin herkes tarafından kolayca görülebilecek bir yerine okunaklı bir şekilde yazılması zorunludur.

6. Ticaret unvanının oluşturulmasında uyulması gereken kurallar var mıdır?

Ticaret unvanının oluşturulmasında, tacirin ve ticarî işletmesinin türüne göre farklı kurallar öngörölmüştür. Örneğin, ortada herhangi bir şirket ilişkisi bulunmaksızın tek başına çalışan gerçek kişi tacirin ticaret unvanı, kişinin kısaltılmadan yazılacak ad ve soyadından oluşur. Ad ve soyada bir şirketin mevcut olduğu zannını uyandırmamak şartıyla ek yapılması da mümkündür. Buna karşılık, şirketleşmiş bir ticarî işletmenin ticaret unva-

nı, şirketin türüne göre farklılık göstermekte, örneğin anonim ve limited şirketlerin ticaret unvanı, şirketin faaliyet konusunu ve şirketin türünü gösteren ibarelerin bulunması gerekir. “Tekstil Sanayi Limited Şirketi” veya “Makine Kimya Sanayi Ticaret Anonim Şirketi” bu tür şirketlerin ticaret unvanına örnek olarak verilebilir. Ancak, uygulamada aynı alanda faaliyet gösteren çok fazla sayıda şirket bulunması nedeniyle ticaret unvanına ayırt edici ek alınmakta, hatta bazı durumlarda söz konusu ekin alınması, zorunlu hale gelmektedir. “Yıldızoğlu Tekstil Sanayi Limited Şirketi” şeklindeki ticaret unvanında “Yıldızoğlu” sözcüğü ek durumundadır.

Genel olarak tacirin hüviyeti ve işletmenin genişlik ve önemi yahut mali durumu hakkında üçüncü şahıslarda yanlış bir izlenime yol açmamak, gerçeğe yahut kamu düzenine aykırı olmamak şartıyla ticaret unvanına her türlü ekin yapılması mümkündür..

Türk, Türkiye, Cumhuriyet ve Milli kelimeleri bir ticaret ünvanına ancak Bakanlar Kurulu Kararıyla konabilir.

7. Ticaret unvanının işletme adından farkı nedir?

Ticaret unvanı, işletmelerin sahibi olan kişileri birbirinden ayırdetmeye yarar, işletme adı, işletmenin sahibini hedef tutmaksızın, sadece işletmeleri birbirinden ayırdetmektedir. Örneğin, Mezopotamya Eczanesi’ni işleten eczacı Ali Kaleli’nin **ticaret unvanı** Ali Kaleli, **işletme adı** ise Mezopotamya Eczanesi’dir.

Ayrıca, ticaret unvanından farklı olarak, işletme adı esnafın tarafından da kullanılabilir.

8. Ticaret unvanının işletme adı olarak tescil ettirilmesi mümkün müdür?

Bir kişinin ticaret unvanını aynı zamanda işletme adı olarak tescil ettirmesi de mümkündür.

9. Ticaret unvanının markadan farkı nedir?

Marka, işletmelerin mal ve hizmetlerini, diğer işletmelerin mal ve hizmetlerinden ayırdetmek amacıyla kullanılır. Dolayısıyla, ticaret unvanı ve markanın işlevleri farklıdır. Tekstil alanında çalışan Ahmet Taneroğlu’nun, ürettiği kazakları “Özenlik” markası ile piyasaya sürmesi durumunda, ticaret unvanı ile markanın farklılaştığı görülmektedir.

Ticaret unvanı, sadece tacirler tarafından kullanılabilirken; markayı esnafın da kullanabilir.

10. Ticaret unvanının marka olarak tescil ettirilmesi mümkün müdür?

Bir kişinin, ticaret unvanını aynı zamanda marka olarak tescil ettirmesi de mümkündür. Bu durumda, ticaret unvanının bu sıfatla ticaret siciline; marka sıfatıyla da TPE markalar siciline kaydedilmesi gerekir.

11. Ticaret unvanı, sahibine ne gibi haklar sağlar?

Tescil edilmiş ticaret unvanı üzerinde, sahibinin tekeli bir hakkı bulunmaktadır. Bu unvanın korunmasında, ticarî işletmenin ve tacirin niteliği önem taşımaktadır.

Gerçek kişi tacirlerin ticaret unvanına, aynı sicil dairesinde daha önce tescil edilmiş unvanlardan açıkça ayırtmaya yarayacak eklerin yapılması şarttır. Başka bir sicil dairesinde daha önce tescil edilmiş olan, aynı ad ve soyadını içeren ticaret unvanı sahibinin haksız rekabette doğan hakları saklıdır. **Gerçek kişi tacirin** ticaret unvanı, sadece tescil edildiği **ticaret sicili çevresinde** korunur. Örneğin, Ahmet Taneroğlu, ticaret unvanını Aydın ilinde ticaret siciline tescil ettirmişse, bir başkasının aynı ticaret unvanını Bolu'da kullanmasına kural olarak karşı çıkamayacaktır. Ancak, Bolu'daki kullanımın haksız rekabet oluşturması durumunda, Ahmet Taneroğlu'nun, ticaret unvanını, TTK'nun 56. ve devamındaki maddelerinde düzenlenmiş olan haksız rekabete ilişkin hükümlere dayanarak koruması mümkündür.

Tüzel kişi tacirlerin ticaret unvanları ise, **Türkiye çapında** korunur. Buna göre, "Yıldızoğlu Tekstil Sanayi Limited Şirketi" veya "Makine Kimya Sanayi Ticaret Anonim Şirketi" şeklindeki ticaret unvanı, Aydın'da ticaret siciline tescil ettirilmişse, aynı ticaret unvanı bir başkası tarafından Bolu'da da kullanılmayacaktır.

Tescilli ticaret unvanının haksız olarak bir başkası tarafından kullanılması halinde unvanın sahibine dava yolu ile şu imkânlar tanınmıştır:

- Kanuna aykırı olarak gerçekleştirilen ikinci kullanımın **önlenmesi**.
- Ticaret unvanını haksız olarak kullanan kişi, bu unvanı tescil ettirmişse, ikinci tescilin **silinmesi**.
- Ticaret unvanını haksız olarak kullanan kişinin **ayırt edici ek alması mecburiyeti**. (örneğin "Ahmet Taneroğlu" şeklindeki ticaret unvanının "Ahmet Taneroğlu **Konfeksiyon**" şeklinde kullanılması).
- Ticaret unvanının kullanılması **zarara neden olmuşsa**, ikinci kullanımın **kusurlu olması** halinde **tazminat** talep edilmesi.

12. Tescil edilmemiş ticaret unvanlarının korunması mümkün müdür?

Kullandığı ticaret unvanını tescil ettirmemiş olan kişi, TTK'nun tescilli ticaret unvanları için öngörülen özel korumasından yararlanamamakla beraber, şartlarının bulunması halinde, TTK'nun 56. ve devamındaki maddelerindeki haksız rekabet kurallarından yararlanma imkânı bulacaktır.

13. Ticaret unvanı rehnedilebilir mi?

1447 sayılı Ticarî İşletme Rehni Kanunu uyarınca ticaret unvanı ve işletme adının ticari işletme rehninin kapsamında bulunması zorunludur.

İŞLETME ADI

1. İşletme adı nedir?

İşletme adı, işletmenin sahibini hedef tutmaksızın, doğrudan doğruya bir işletmeyi tanıtmak ve benzeri işletmelerden ayırt etmek amacıyla kullanılan isimdir. Örneğin, Hasıraltı Restoran, Gülyüzler Oteli gibi.

2. İşletme adını kullanacak işletmenin belli bir büyüklükte olması gerekir mi?

İşletme adının kullanılabilmesi, işletmenin belli bir büyüklükte olması şartına bağlı değildir. İşletme adı, hem ticarî işletmeler, hem de esnaf işletmeleri tarafından kullanılabilir.

3. İşletme adları hangi yasal düzenlemeler ile korunur?

Tescilli işletme adları, TTK'nun tescilli ticaret unvanları için öngördüğü özel korumadan yararlanır.

Tescilsiz işletme adları, şartlarının bulunması halinde, TTK'nun 56. ve devamındaki maddelerde düzenlenmiş olan haksız rekabete ilişkin hükümler çerçevesinde korunabilir.

4. İşletme adını tescil ettirmek için nereye başvurmak gerekir?

İşletme adları, işletme merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret sicil memurluğunda tescil ettirilir.

5. İşletme adının oluşturulmasında uyulması gerekli kurallar var mıdır?

İşletme adının nasıl oluşturulacağı konusunda herhangi bir kural bulunmamaktadır. Aldatıcı nitelikte olmamak ve kamu düzenine aykırı bulunmamak şartıyla işletme sahibi, istediği işletme adını kullanabilir. Bununla birlikte, işletme adına, aynı sicil dairesinde daha önce tescil edilmiş olan işletme adlarından ayırddedici nitelikte eklerin yapılması gerekir.

6. İşletme adları marka olarak tescil ettirilebilir mi?

İşletme adı olarak kullanılan isimlerin, aynı zamanda marka olarak tescilli de mümkündür. Bu durumda, işletme adının bu sıfatla ticaret siciline, marka sıfatıyla da TPE markalar siciline kayıt ettirilmesi gerekir.

7. İşletme adı, sahibine ne gibi haklar sağlar?

Tescil edilmiş işletme adı üzerinde sahibinin tekelci kullanma hakkı bulunmaktadır. Ticaret unvanına ek olarak kullanılan işletme adları, ticaret unvanı hakkındaki hükümlere tabidir.

Tescilli bir işletme adının, bir başkası tarafından haksız olarak kullanılması durumunda işletme adı sahibi, dava yolu ile aşağıdaki imkânlardan yararlanabilir:

- Kanuna aykırı olarak gerçekleştirilen ikinci kullanımın **önlenmesi**.
- İşletme adını haksız olarak kullanan kişi bu adı tescil de ettirmişse, ikinci tescilin **silinmesi**.
- İşletme adını haksız olarak kullanan kişinin **ayırt edici ek almaya mecbut tutulması** (örneğin, “Mezopotamya Eczanesi” şeklindeki işletme adının “Yeni Mezopotamya Eczanesi” şeklinde değiştirilmesi).
- İşletme adının kullanılması **zarara neden olmuşsa**, ikinci kullanımın **kusurlu olması** halinde **tazminat** talep edilmesi.

8. Tescil edilmemiş işletme adlarının korunması mümkün müdür?

Tescil edilmemiş işletme adları, TTK'nun 56. ve devamındaki maddelerde düzenlenmiş olan haksız rekabet hükümleri çerçevesinde korunur.

Aynı şekilde, tescilli işletme adlarının, tescilli oldukları sicil çevresi dışındaki bölgelerde de haksız rekabet hükümleri çerçevesinde korunmaları mümkündür.

ULUSLARARASI ANLAŞMALAR

1. Sınaî haklar ile ilgili uluslararası anlaşmalar nelerdir?

Yürürlükte olan sınaî haklar ile ilgili uluslararası anlaşmalar,

- Temel ilkeleri belirleyen anlaşmalar
- Uluslararası tescile ilişkin anlaşmalar
- Uygulama birliğine yönelik anlaşmalar

olmak üzere 3 grupta değerlendirilebilir.

2. Sınaî Mülkiyet hakları ile ilgili olarak uluslararası alanda temel ilkeleri belirleyen anlaşmalar nelerdir?

- Sınaî Mülkiyetin Korunması İçin Uluslararası Bir Birlik Oluşturulması Hakkındaki Paris Sözleşmesi (1883).
- Dünya Fikrî Mülkiyet Teşkilatı (WIPO) Kuruluş Sözleşmesi (1967).
- Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) Kuruluş Anlaşması (GATT) ve Eki Ticaretle Bağlantılı Fikrî Mülkiyet Hakları Anlaşması (TRIPS) (1995).

Türkiye bu anlaşmaların tümüne taraf olmuştur.

3. Uluslararası tescile ilişkin anlaşmalar nelerdir?

Uluslararası tescile ilişkin anlaşmalar, üye ülke vatandaşlarının kendi ülke patent Ofisleri/Enstitüleri aracılığı ile başka ülkelere patent, marka veya endüstriyel tasarım başvuruları yapabilmelerine olanak sağlamaktadır. Bunlar:

- Patent İşbirliği Antlaşması (1970) (PCT).
- Markaların Uluslararası Tesciline İlişkin Madrid Anlaşmasının (1891) Uygulamasına İlişkin Madrid Protokolü (1996).
- Endüstriyel Tasarımların Uluslararası Tesciline İlişkin Lahey Anlaşması (1925).
- Avrupa Patent Sözleşmesi (1978) (EPC).

Türkiye bu anlaşmaların tümüne taraftır.

4. Uluslararası alanda uygulama birliğine yönelik anlaşmalar nelerdir?

Uygulama birliğine yönelik anlaşmalar, sınaî mülkiyet haklarının tescil işlemlerinin yürütülmesinde taraf ülkelerin tümünün aynı kodlama sistemlerini kullanmalarını sağlama amacını taşımaktadır. Bunlar:

- Patentlerin Uluslararası Sınıflandırılmasına İlişkin Strazburg Anlaşması (1971) (IPC).
- Mikroorganizmaların Uluslararası Saklanması İlişkin Budapeşte Anlaşması (1977).

- Marka Tescilinde Malların ve Hizmetlerin Uluslararası Sınıflandırılmasına İlişkin Nis Anlaşması (1957).
- Markaların Şekilli Elemanlarının Uluslararası Sınıflandırılmasına İlişkin Viyana Anlaşması (1973).
- Marka Kanunlarının Harmonizasyonu Anlaşması (1994) (TLT).
- Endüstriyel Tasarımların Uluslararası Sınıflandırılmasına İlişkin Locarno Anlaşması (1968)

Türkiye bu anlaşmaların tümüne taraftır.

5. WIPO nedir?

1967 yılında kurulan ve İngilizce adının (**World Intellectual Property Organization**) ilk harflerinden oluşturulan **WIPO** kısaltması ile anılan kuruluş, 1974 yılında Birleşmiş Milletlerin uzman kuruluşlarından biri olarak kabul edilmiştir.

6. WIPO'nun kuruluş amaçları nelerdir?

WIPO'nun kuruluşunda iki temel amaç hedeflenmiştir:

- Üye ülkelerdeki fikrî ve sınaî mülkiyet hakkı sahiplerinin haklarını etkin biçimde koruyacak uluslararası kurallar geliştirmek, uygulamaya koymak ve uluslararası Anlaşmaları yürütmek.
- Gelişme yolunda olan üye ülkelere, fikrî ve sınaî mülkiyet haklarının korunması konusunda yardımcı olmak.

7. Sınaî mülkiyet konusunda uluslararası anlaşmaların temel ilkeleri nelerdir?

Sınaî mülkiyet haklarının uluslararası alanda eşit ilkelere bağlı olarak korunmasına ilişkin çok sayıda uluslararası anlaşma mevcuttur. Bu Anlaşmalar arasında 1 Ocak 1995 tarihinde yürürlüğe giren Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) Kuruluş Anlaşması ve onun eki Ticaretle Bağlantılı Fikrî Mülkiyet Hakları Anlaşması (TRIPS) ile ilk kez 1883 yılında imzalanan Paris Sözleşmesi özel önem taşımaktadır.

Paris Sözleşmesi ve TRIPS Anlaşması, bugün sınaî mülkiyet haklarının korunması konusunda uluslararası anayasa niteliğinde olan uluslararası belgelerdir.

Temel ilkeler 4 başlıkta değerlendirilebilir:

- Korumanın asgarî koşulları.
- Eşitlik.

- Millî muamele (sınırsal etki).
- Rüşhan hakkı.

8. Korumanın asgarî koşulları nelerdir?

Paris Sözleşmesi ve TRIPS Anlaşması, tüm taraf ülkelerde sınaî mülkiyet haklarının korunması ile ilgili kuralların ve koşulların belirli ölçülerde eşit olarak uygulanmasını öngörmektedir. Örneğin, marka korumasının süresi, yenilenerek markanın koruma süresinin uzatılabilmesi, itiraz hakları, patent verilebilirlik ölçütleri gibi kurallar, korumanın asgarî koşullarını oluşturmaktadır. Sözleşmede tanımlanan kuralların dışındaki uygulamalar için ülkeler serbesttir.

9. “Eşitlik” ilkesi ne demektir?

Eşitlik ilkesi, sözleşmeye taraf her ülkenin, yine sözleşmeye taraf diğer üye ülke vatandaşlarına, kendi vatandaşlarına sağladığı sınaî mülkiyet korumasına ilişkin hakları aynı şekilde sağlamak zorunda olmasıdır. Yani, sözleşmeye taraf hiçbir ülke ayrımcılık yapamaz. Bu ilkeyi şu şekilde örnekledebiliriz. Ülkemizde sınaî mülkiyet haklarının korunması konusunda yetkili olan Türk Patent Enstitüsü, Türk vatandaşlarına yaptığı uygulamayı aynı şekilde yabancılara da yapmak zorundadır. Aynı şekilde, Fransa Patent Enstitüsü de Fransız vatandaşlarına yaptığı uygulamayı Türk vatandaşlarına da, Alman vatandaşlarına da aynı şekilde uygulamaktadır. Daha basit bir ifade ile, hiçbir ülke Patent Enstitüsü (Ofisi) kendi vatandaşlarından daha az, yabancılardan daha fazla ücret talep edemeyeceği gibi, aynı şekilde, kendi vatandaşlarına 20 yıl, yabancılara 15 yıl patent koruması veya kendi vatandaşına 10 yıl yabancılara 5 yıl gibi marka koruması hakkı tanıyamaz. Bu ilke, yabancı lehine ayrımcılığı da yasaklamaktadır. Dolayısıyla, hiçbir ülke, kendi vatandaşına tanıdığı haklardan daha fazlasını yabancılara tanıyamaz.

10. “Millî Muamele (Sınırsal Etki)” ilkesi ne demektir?

Millî Muamele – sınırsal etki ilkesi, her ülkenin kendi sınırları içinde kendi mevzuatının uygulanması üstünlüğü ve bu mevzuatın sadece ülke sınırları içinde geçerli olmasıdır. Sözleşmenin temel ilkelerine aykırı olmak koşulu ile, her ülkenin kendi içinde yürürlükte olan mevzuatı her zaman üstündür. Sözleşmede tanımlanmamış veya açıklanmamış hükümler karşısında, her ülkenin, herkese eşit olmak üzere, diğer ülkelerden farklı uygulama yapma serbestisi vardır.

Millî Muamele – sınırsal etki ilkesinin bir diğer anlamı da, korumanın, sadece tescilin yapıldığı ülke sınırları içinde geçerli olması, sözleşmeye taraf diğer ülkelerde ayrı bir başvuru yapılmamışsa korumanın geçerli olmasıdır. Bir başka ifade ile, herhangi bir ülkede korunan bir sınaî mülkiyet hakkı, sadece o ülke sınırları içinde geçerli olup, başka ülkelerde geçerli değildir. Başka ülkelerde de koruma isteniyorsa, o ülkelere usulüne uygun ve rüçhan hakkı ile tanınan süre içinde başvuru yapılması gerekir. Buradan çıkarılacak en önemli sonuç, herhangi bir ülkede korunan sınaî hakkın, yani patent, faydalı model, marka, endüstriyel tasarım ve coğrafi işaret haklarının, sözleşmeye taraf diğer ülkelerde geçerli olmamasıdır. Dolayısıyla, sadece bir ülkede korunan patent, tescil edilmiş marka veya endüstriyel tasarım, dünya patenti, dünya markası, dünya tasarımı anlamını taşımaz.

11. “Rüçhan Hakkı” ilkesi ne demektir?

Herhangi bir ülkede geçerli olan bir sınaî mülkiyet hakkının başka ülkelerde de geçerli olabilmesi için aynı başvurunun o ülkelere de ayrı ayrı yapılması gerekir. Paris Sözleşmesinde, Sözleşmeye taraf ülkelerin vatandaşlarına, yine Sözleşmeye taraf başka ülkelere yapacakları patent, marka ya da endüstriyel tasarım başvuruları için ek bir süre tanınmasına ilişkin hükümlere yer verilmiştir. Bu ek sürenin kullanımı **rüçhan hakkı** olarak adlandırılır.

12. “Rüçhan hakkı” süreleri ne kadardır?

Rüçhan hakkı, Paris Sözleşmesi’ne üye ülke vatandaşlarının, kendi ülkelerine veya Sözleşmeye üye herhangi bir başka ülkeye yaptıkları başvuru tarihinden itibaren;

- patent ve faydalı model başvuruları için 12 ay;
- endüstriyel tasarım başvuruları için 6 ay,
- marka başvuruları için 6 ay

içerisinde kullanılmalıdır. Dolayısıyla, ilgililerin bu süreler içerisinde, Sözleşmeye taraf diğer ülkelere de başvuru yapabilmeleri ve başvurular için gereken yenilik araştırmasının başvurunun ilk kez yapıldığı ülkedeki tarih esas alınarak araştırılması ve incelenmesi mümkün olabilmektedir. Bu durumda, rüçhan hakkından yararlanan kişilerin, başka ülkelere yaptıkları başvurular için yenilik araştırması, önceki ülkeye yapılmış olan başvurunun tarihi esas alınarak değerlendirilir. Rüçhan hakkının kullanılması ha-

linde, bu başvuru, o ülkede rüçhan süresi (ilk başvuru tarihinden itibaren 12 veya 6 ay) içinde, üçüncü kişiler tarafından yapılan diğer başvurulara göre öncelikli olarak değerlendirilir.

13. “Rüçhan Hakkı”, başvuru sahiplerine ne tür kolaylıklar sağlar?

Rüçhan hakkından yararlanan gerçek ya da tüzel kişiler,

- Hangi ülkelerde başvuru yapacaklarına karar verme,
- Başvuru yapmaya karar verdikleri ülkede kendilerine vekil tayin etme,
- Başvuru yapmaya karar verdikleri ülkelerin başvuru için öngördükleri bilgi, belge ve dokümanların neler olduğunu öğrenme ve bunları hazırlama,
- Başvurularını, başvuru yapmaya karar verdikleri ülkelerin dillerine ya da en azından İngilizceye tercüme etme,
- Ödenecek ücretleri hazırlama,

gibi konuları yeterli bir süre düşünmek ve gerekenleri yerine getirmek için zaman kazanmaktadırlar.

Paris Sözleşmesinin rüçhan hakkı ilkesi, sözleşmeye taraf ülke vatandaşlarının hepsi için son derece büyük kolaylık getirmektedir. Bu sözleşmenin olanaklarından Türk vatandaşlarının da yararlanma hakkı vardır.

14. Türkiye’den yurtdışına yapılacak başvurularda rüçhan hakkından yararlanmak için ne yapmak gerekir?

Paris Sözleşmesinin rüçhan hakkı ilkesinden yararlanabilmek için;

- Öncelikle Türk Patent Enstitüsü’ne usulüne uygun bir patent, marka ya da endüstriyel tasarım başvurusunu yapmış olmak,
- Rüçhan belgesi ücretini ödemek,
- Türk Patent Enstitüsü’ne başvurarak daha önce yapılmış olan başvurunun numarasını belirterek rüçhan belgesi talep etmek,
- Rüçhan belgesini almak,
- Rüçhan belgesini, başka ülke Patent Ofisine, o ülkeye yapılmış başvurudan itibaren belirlenmiş süre içinde vermek

gerekmektedir.

15. Bir ülkede tescilli bir sınaî hak ile ilgili yanlış bilinenler nelerdir?

Bir ülkede tescilli sınaî mülkiyet hakkının başka ülkelerde de geçerliliği

konusunda Türkiye’de birçok kişi tarafından yanlış bilinen iki önemli husus vardır:

- Bir ülkede tescil edilmiş bir marka, endüstriyel tasarım ya da patentin başka ülkelerde de geçerli olduğu.
- Avrupa ile Gümrük Birliğinin oluşması sonrasında, Avrupa ülkelerinde tescilli marka, patent ve endüstriyel tasarımların Türkiye’de, Türkiye’de tescilli olanların da Avrupa ülkelerinde geçerli hale geldiği.

16. Türkiye’de tescilli bir sınaî hakka konu bir ürünün, başka ülkelere ihracatında sınaî haklar açısından sorun olabilir mi?

Türkiye’de tescilli bir sınaî hakka sahip bir ürünün başka ülkelere ihraç edilmesi halinde, o ülkelerde de tescilli olmasının gerekli olduğu unutulmamalıdır. Eğer bir malın üzerindeki marka, Türkiye’de tescilli, ancak başka bir ülkede tescilli değil ise söz konusu mal, Türkiye gümrüklerinden serbestçe çıkarılabildiği halde, diğer ülkenin gümrüklerinden geçiş yapamayabilir. Bunun nedeni, o ülkede aynı markanın aynı veya aynı tür mallar için başkası adına tescilli olması ve tescilli marka sahibinin malın gümrükten geçişini engellemesidir.

Türkiye’de tescilli markanın başka ülkelerde tescil başvurusu yapıldığında, aynı marka o ülkede başkası adına tescilli ise yapılan başvuru reddedilir. Bu durumda, o ülkeye başka marka ile ihracat yapılması zorunluluğu doğacaktır.

17. Türkiye’de tescilli bir sınaî hak, başka ülkelerde de tescil edilebilir mi?

Her sınaî hakkın her ülkede her zaman tescil edilmesi mümkün değildir. Uluslararası anlaşmaların “sınırsal etki” prensibi gereği, bir ülkede yapılan bir sınaî hak tescil başvurusu, o ülkenin mevzuatına göre değerlendirileceğinden, başvurunun kabulü veya reddi ülkeden ülkeye farklılık gösterebilir. Örneğin, Türkiye’de ayırt edici niteliğe sahip ve tescilli bir marka, başka bir ülkenin dilinde ayırt edici olmayabilir veya aynı marka başkası adına tescilli olabilir. Dolayısıyla, Türkiye’de tescilli sınaî hakların başka ülkelerde sorunsuz tescil edileceği garanti edilemez.

18. Patent İşbirliği Antlaşması’nın (PCT) avantajları nelerdir?

Türkiye’nin de taraf olduğu Paris Sözleşmesi hükümlerine göre, bir başvuru sahibi, buluşunun birden çok ülkede patent ile korunmasını istediği takdirde, her ülkeye ayrı ayrı başvurması ve o ülkelerdeki araştırma ve in-

celeme ücretlerini ayrı ayrı ödemesi gerekmektedir. Her ülkede ayrı ayrı ödenen araştırma ve inceleme ücretleri toplandığında, çok büyük rakamlara varmakta, bu nedenle birçok başvuru sahibi başka ülkelere patent başvurusu yapmamakta ya da yapamamaktadır.

Bu durumu önlemek üzere, her ülkeye ayrı ayrı ödenmesi gereken araştırma ve inceleme ücretlerini azaltmak ve başvuru sahiplerine başvurularında şekli bakımından kolaylıklar sağlamak üzere, klâsik patent sisteminin yanı sıra, uluslararası alanda uygulanan patent başvurusu sistemi kurulmuştur.

Patent İşbirliği Antlaşması (Patent Cooperation Treaty - PCT) olarak bilinen Antlaşma'nın başlıca amacı, birden fazla ülkeye yapılacak patent başvurusunun araştırma ve inceleme işlemlerinin uluslararası otorite olan kuruluşlardan herhangi birinde yapılmasını ve bu şekilde hazırlanan raporların daha sonra başvurunun yapıldığı ülkenin yetkili kurumuna sunulması olarak patentin verilmesini sağlamaktır. Böylece, hem başvuru sahipleri, hem de Antlaşmaya taraf ülkelerin patent kurumlarının araştırma ve inceleme işlemleri için harcadıkları zaman, emek ve para azaltılmaktadır.

19. Patent İşbirliği Antlaşması, taraf ülkelerin ulusal mevzuatına göre patent başvurusu yapılmasını engeller mi?

Patent İşbirliği Antlaşması, Antlaşmaya taraf ülkelerdeki ulusal mevzuatı hiçbir zaman ortadan kaldırmamaktadır. Başvuru sahipleri, patent başvurularını isterlerse ulusal mevzuatın öngördüğü biçimde, isterlerse de Patent İşbirliği Antlaşması'nın öngördüğü biçimde yapabilirler. Patent İşbirliği Antlaşması'nın öngördüğü biçimde başvuru yapılması hakkı, sadece bu Antlaşmaya taraf ülkelerin vatandaşlarına tanınmaktadır. Türkiye, bu Antlaşmaya taraf olduğu için, Türk vatandaşları da, istedikleri takdirde bu Antlaşmanın öngördüğü biçimde Türk Patent Enstitüsü'ne yapacakları tek bir başvuru ile, birden çok ülkeye daha ucuz ve kolay bir yolla patent başvurusu yapabilme hakkını elde etmektedirler.

20. Markaların Uluslararası Tescili Hakkındaki Madrid Protokolünün getirdiği avantajlar nelerdir?

Paris Sözleşmesi hükümlerine göre, her marka tescili, tescil edildiği ülkede geçerlidir. Başka ülkelerde de marka hakkı elde etmek için, o ülkelere ayrı ayrı marka tescil başvurusu yapılması zorunludur. Bu, hem çok masraflı, hem de uzun bir süreç olduğu için Markaların Uluslararası Tescili

Hakkındaki Madrid Anlaşması ve Protokolü uygulamaya konulmuştur. Bu Anlaşmanın ve Protokolün amacı, başvuru sahiplerinin, kendi ülkelerindeki sınaî hakların tescili konusunda yetkili olan kuruma yapacakları tek bir başvuru ile Anlaşmaya/Protokole taraf diğer ülkelere de kolayca marka tescil başvurusu yapabilmelerini sağlamaktır. Yapılan başvuru, Türk Patent Enstitüsü ve WIPO aracılığı ile tescil talep edilen diğer ülkelere iletılarak işlemler yürütülür.

21. Madrid Protokolüne göre marka tescil başvurusunu kimler yapabilir?

Madrid Protokolüne göre yapılacak başvurularda başvuru hakkı, Madrid sistemi içindeki ülkelerin herhangi birinde sınaî ya da ticarî faaliyet için kurulmuş veya bu amaçla bu ülkelerden birinde yerleşik ya da bu ülkelerden birinin uyruğunda bulunan gerçek ya da tüzel kişilerle sınırlıdır. Yani sistem içinde yer almayan ve yukarıdaki tanıma uymayanların başvuru hakkı yoktur.

22. Madrid Protokolüne göre başvuru yapılmasının koşulları nelerdir?

Başvuru, Protokole taraf ülkelerden herhangi birinin ofisi aracılığı ile yapılır. Böyle bir başvuru için, tescil edilecek markanın başvurunun yapıldığı ülkede, tescilli bulunması ya da tescil başvurusunun yapılmış olması şarttır. Protokole göre yapılacak uluslararası başvurunun kapsadığı mal ve hizmetler, ya başvurunun dayandığı tescil ile ya da başvurunun kapsamındaki mal ya da hizmetler ile aynı olmak zorundadır.

Uluslararası başvuruda, başvurunun yapılmış olduğu ülke için koruma talep edilemez. Zira, o ülkede daha önce yapılmış tescil başvurusu ya da tescil vardır. O halde, Türkiye'deki bir tescil ya da başvuruya dayanarak yapılan, Madrid Protokolü kapsamındaki uluslararası tescil başvurusunda tekrar Türkiye'de tescil talep edilemez.

23. Madrid Protokolüne göre, Türkiye'den hangi ülkelere marka tescil başvurusu yapılabilir?

Türkiye, sadece Protokole taraf olduğu için Madrid Protokolüne taraf olduğu için Türkiye'den sadece Madrid Protokolüne taraf ülkelerden biri, birkaçı ya da tümü için marka tescil başvurusu yapılabilir.

25. Bir markanın, Madrid Protokolüne üye bir ülkede tescil edilmesi, mutlaka diğer üye ülkelerde de tescil edileceği anlamına gelir mi?

Türkiye’de tescilli bir markanın, Protokole taraf ülkelerin tamamında da tescil edileceğini düşünmemek gerekir. Zira, yapılan uluslararası başvuru, her ülkede kendi mevzuatına göre incelendiğinden, söz konusu markanın bazı ülkelerde tescil edilmemesi son derece doğaldır. Bunun gibi, başka ülkelerde tescilli bir marka da, Madrid Protokolüne göre yapılan uluslararası başvuru kapsamında, âkit taraf olarak Türk Patent Enstitüsü’ne ulaştığında, tescil başvurusu, markanın, Türkiye’de daha önce tescilli bir marka ile benzer olması halinde reddedilebilecektir.

26. Avrupa patent Sözleşmesi nedir?

Avrupa Patent Sözleşmesi, Sözleşmeye taraf ülkelerde geçerli patentin, tek bir başvuru ve işlemler dizisi ile elde edilmesi sistemini getiren uluslararası bir düzenlemedir.

27. Avrupa patenti verilmesi kaç aşamada gerçekleşir?

Patent verilebilme kriterlerini taşıyan herhangi bir buluş için Avrupa Patenti alınabilmesi, asgarî iki aşama, itiraz söz konusu olduğu durumlarda ise itirazların incelenmesini de kapsayan üç aşamadan oluşan işlemler dizisi sonrası gerçekleşebilir.

28. Avrupa patenti verilmesinin birinci aşaması nedir?

Birinci aşama, Avrupa Patent Ofisinin Münih, Lahey veya Berlin ofislerine ya da Sözleşmeye taraf olan ülkelerden herhangi birine İngilizce, Fransızca veya Almanca olarak patent başvurusunun yapılması ve başvurunun Avrupa Patent Ofisinin bu kentlerdeki bürolarından birinde şeklî incelemeye tâbi tutulması, araştırma raporunun hazırlanması ve başvuru ile araştırma raporunun yayınlanması işlemlerinden oluşmaktadır.

Avrupa patenti başvurusu, daha önce herhangi bir patent ofisine yapılmış bir başvurudan doğan rüçhan hakkına dayanarak ilk başvurudan itibaren 12 ay içinde de yapılabilir.

Tüm başvurular, başvuru tarihinden ya da rüçhan hakkı varsa, rüçhan tarihinden itibaren 18 ay içinde yayınlanmaktadır. Buluşla ilgili tekniğin bilinen durumu hakkındaki araştırma raporu da, başvuru ile birlikte ya da 18 aylık süre geçmiş ise başvurudan ayrı olarak yayınlanır. Araştırma raporunun yayınlanmasından itibaren 6 aylık süre içerisinde başvuru sahibi ayrıntılı inceleme raporunun hazırlanmasını talep eder.

29. Avrupa patenti verilmesinin ikinci aşaması nedir?

Ayrıntılı inceleme raporunun talep edilmesi, Avrupa patenti verilmesinin ikinci aşamasındaki işlemler dizisinin başlatılması anlamına gelmektedir. Münih, Lahey ya da Berlin Ofislerinden birinde yürütülen ikinci aşamada, patentin kısmen ya da tamamen verilmesi ya da reddedilmesi sonucuna varılır. Ayrıntılı inceleme sırasında, buluşun, mutlak yenilik, konuda uzman kişi için aşîkar olup olmama (buluş basamağı) ve sanayiye uygulanabilirlik kriterlerini taşıyıp taşımadığı araştırılır. Avrupa patentinin verilmesine ilişkin karar ile birlikte bu patent, Sözleşmeye taraf ülkelerde verilmiş ulusal patent gibi etki doğurur.

30. Avrupa patenti verilmesi işlemleri ne kadar sürer?

Avrupa patenti işlemleri, başvuru tarihinden itibaren yaklaşık 3.5 yıl sürer. Bu süre, araştırma raporunun hazırlanması için başvuru sahibinin 18 aylık süreyi beklemeksizin talep yapması ve yine ayrıntılı inceleme raporunun hazırlanması için 6 aylık süreyi beklemeksizin talep yapması durumunda yaklaşık 1.5 yıl azaltılabilir. Böylece süre, 2 yıldan daha az bir zamana indirilebilir. Dolayısıyla, Avrupa patentinin alınması için geçecek sürenin, bir ölçüde başvuru sahibine ve onun vekiline bağlı olduğu söylenebilir.

31. Avrupa patenti verilmesi sonrasındaki işlemler nelerdir?

Avrupa Patentinin verilmesi sonrasında, herhangi bir kişi, patentin verilmesine itiraz edebilir. İtiraz süresi, patentin verilmesinden itibaren 9 aydır. İtiraz işlemleri Münih'teki "İtiraz Birimi" tarafından sonuçlandırılır. İtiraz kabul edildiği takdirde, verilen patent, tüm ülkelerde geçersiz olur. Patent sahibi, patentin verilmesinden itibaren 3 ay içinde, koruma istediği ülkelere patentin tercümesini vererek koruma hakkını elde eder.

32. Endüstriyel Tasarımların Uluslararası Tesciline İlişkin Lahey Anlaşması'nın amacı nedir?

Lahey Anlaşmasının amacı, başvuru sahiplerinin, kendi ülkelerindeki sınaî hakların tescili konusunda yetkili olan kuruma yapacakları tek bir başvuru ile, Anlaşmaya taraf diğer ülkelerde de endüstriyel tasarım tescil başvurusu yapabilmeleri kolaylığını sağlamaktır.

33. Lahey Anlaşmasına göre yapılacak uluslararası başvuru için ulusal başvuru ya da tescil şart mıdır?

Lahey Anlaşması'na göre yapılacak uluslararası başvuru için, ulusal başvuru ya da tescil şart değildir. Yani, uluslararası tasarım tescili başvurusu için daha önce Türkiye'de bir başvuru yapılması ya da tescil alınmış olması gerekmez. Tescil başvurusu, ilk kez Lahey Anlaşması kapsamında yapılabilir.

34. Lahey Anlaşmasına göre endüstriyel tasarım tescili yapılmasının önemi nedir?

Lahey Anlaşması'na Türkiye'nin taraf olması, tasarım geliştiren kişilerin ve firmaların, endüstriyel tasarımlarının tescillerini Türk Patent Enstitüsü aracılığıyla daha kolay ve her ülkede ayrı ayrı yapılacak başvurulara göre daha az maliyet ile yaptırabilmelerini sağlamaktadır.

35. Türkiye'de tescilli bir endüstriyel tasarımın Lahey Anlaşmasına göre başvurusu yapılan her ülkede tescili mümkün müdür?

Türkiye'de tescilli bir **endüstriyel tasarımın**, Anlaşmaya taraf ülkelerin tamamında tescil edileceğini düşünmemeliyiz. Zira, yapılan uluslararası başvuru, her ülkede kendi mevzuatına göre incelenmekte olduğundan, bazı ülkelerde tescil edilmemesi son derece doğaldır. Aynı şey tersi için de geçerlidir. Başka ülkelerde tescilli tasarımlar, Lahey Anlaşmasına göre yapılan uluslararası başvuru kapsamında Türk Patent Enstitüsü'ne ulaştığında itiraz üzerine reddedilebilir.

36. Lahey Anlaşmasına göre endüstriyel tasarımın koruma süresi kaç yıldır ve yenileme nasıl yapılır?

Lahey Anlaşmasına göre endüstriyel tasarımın koruma süresi 5 yıldır ve her 5 yılda bir yenilenebilir. Yenileme sayısı her ülkenin mevzuatına göre değişir.

37. Endüstriyel tasarımların uluslararası sınıflandırılmasına ilişkin Locarno Anlaşmasının amacı nedir?

Endüstriyel tasarım uygulamalarında, tescil edilen tasarımların uygulanacağı ürünlerin gruplandırılmasının her ülkede ayrı ayrı yapılması yerine, tüm ülkelerce benimsenen ortak bir gruplama sisteminin kurulmasını sağlamak üzere, 1968 yılında Locarno Anlaşması uygulamaya konulmuştur.

Böylece, hem başvuru sahipleri, hem de tescil yapan ülke ofislerine kolaylıklar sağlanmış ve araştırmalarda zaman kaybı önlenmiştir.

38. Mikroorganizmaların uluslararası saklanması ile ilgili Budapeşte Anlaşmasının amacı nedir?

Buluşların patent belgesi ile korunması için tüm ayrıntıları ile açıklanması gerektiğinden, patent başvurularında, buluşu tüm ayrıntıları ile açıklayan ve yazılı olarak hazırlanmış olan bir tarifnamenin verilmesi zorunludur.

Eğer buluş bir mikro-organizma ya da bir mikro-organizmanın herhangi bir alanda kullanılış biçimi ile ilgili ise, bu durumda buluş konusu mikro-organizmayı yazılı biçimde anlatmak ve açıklamak mümkün değildir. Bu zorluğu gidermek amacıyla, buluş konusu mikro-organizmaların yazı ile açıklanması yerine, bir örneğinin bu konuda uzman bir kuruluşta saklanması yolu benimsenmiştir. Her ülkenin bu konuda farklı kriterlere dayanarak bir uzman kuruluş oluşturmaları yerine, yetkilendirilecek uzman kuruluşta aranacak nitelikler ile bu nitelikleri haiz kuruluşların uluslararası alanda tanınmalarını sağlamak üzere 1977 yılında Budapeşte Anlaşması uygulamaya konulmuştur. Antlaşma 1980 yılında revize edilmiştir.

39. Budapeşte Anlaşmasına göre “Uluslararası Saklama Otoritesi” ne demektir?

Budapeşte Anlaşmasında mikro-organizma kültürlerini saklamaya yetkili olan bilimsel kuruluşlara “uluslararası saklama otoritesi” adı verilmektedir. Uluslararası saklama otoritesi olarak kabul edilebilmek için her şeyden önce, söz konusu kuruluşun Anlaşmaya taraf ülkelerin birinde kurulmuş olması gerekir. Ayrıca, bu kuruluşun, mikro-organizma kültürlerini saklamak için Anlaşmanın öngördüğü altyapıya sahip olduğunun ve bu kültürleri ileride aynı şekilde saklayabileceğinin WIPO Genel Müdürü tarafından tespit edilmesi ve onaylanması gerekmektedir.

40. Budapeşte Anlaşmasının avantajları nelerdir?

Anlaşmaya taraf ülkelerin vatandaşlarının, mikro-organizmalar konusunda Anlaşmaya taraf diğer ülkelere yapacakları patent başvurularında mikro-organizma örneğini bir tek kuruluşta vermeleri ile hem maliyet düşürülmekte, hem de işlemler kolayca tamamlanabilmektedir.

Türkiye'nin Budapeşte Anlaşmasına taraf olması, ilaç hammaddesi üretenler de dahil olmak üzere, mikro-organizmalar konusunda çalışmalar yapan kuruluşlarımızın, patent başvurularını daha ucuz ve daha kolay yapabilmeleri imkânını getirmiştir.

41. Budapeşte Anlaşması nasıl uygulanmaktadır?

551 sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 46'ncı maddesinin ikinci fıkrasına göre, mikrobiyolojik bir usulle ilgili buluşun ilişkin olduğu mikro-organizma, ilgilenenler tarafından ulaşılabılır değilse, tarifnamenin geçerli olabilmesi için, mikro-organizmanın özellikleri ile ilgili bilgilerin tarifnamede yer alması şartı aranır. Bunun yanı sıra, başvuru sahibinin, bir mikroorganizma kültürünü, en geç başvuru tarihine kadar, uluslararası Anlaşmalara uygun olarak kurulmuş yetkili tevdi merciine vermiş olması gerekir.

42. Marka Kanunlarının Harmonizasyonuna İlişkin Antlaşmanın (TLT) amacı nedir?

TLT'nin amacı, marka tescili aşaması ve tescil sonrası işlemlerde tüm ülkelerde formalitelerin eşit hale getirilerek basitleştirilmesidir.

TLT ile belirlenen formaliteler, tescil başvurusu, tescil sonrası işlemler ve yenileme işlemleri olarak üç ana kategoride değerlendirilebilir.

43. TLT'ye göre tescil başvurusu işlemleri neleri kapsar?

TLT'ye göre, taraf ülkeler, başvuru dilekçesinde, başvuru sahibinin ve varsa vekilinin isim ve adresinin, markayı tanıtan gerekli bilgilerin, mal veya hizmetler ile bunların içinde yer aldığı (Nis Anlaşmasının sınıflandırmasına göre) sınıfların ve markanın kullanılacağına ilişkin beyanın yer almasını isteyebilirler. Taraf ülkeler, bunların dışında ek bir talepte bulunmazlar.

44. TLT'ye göre tescil sonrası işlemler neleri kapsar?

Tescil sonrası işlemler ile ilgili olarak TLT, sadece bir dilekçe ile birden çok işlemin talep edilebilmesini öngörmektedir. Buna göre, birden çok markanın devrinin veya adres ya da unvan değişikliğinin tek bir dilekçe ile yapılması mümkündür.

45. TLT'ye göre yenileme işlemi herhangi bir süreye tâbi midir?

Yenileme işlemleri için gerekli süre, TLT'ye göre tescil ya da önceki yenilemeden itibaren 10 yıl olarak saptanmıştır.

46. TLT'ye göre vekâletnameler nasıl işleme konulur?

TLT'ye taraf ülkelerde bir vekilin, bir başvuru ya da tescil sahibinden almış olduğu tek bir yetki belgesinin aynı hak sahibinin birden çok başvurusu ya da işlemi için kabul edilmesi mümkündür. Ayrıca, Anlaşmaya taraf ülkelerde başvuru sahibi ya da vekilinin atmış olduğu imzaların noter gibi kurumlarca onaylanmasına gerek yoktur.

ULUSAL VE ULUSLARARASI UYGULAMA BAKIMINDAN ÖNEM TAŞIYAN BAZI HUSUSLAR

1. Ulusal ve uluslararası alanda marka tescilinin önemi nedir?

Marka hakkı, gayri maddî bir hak olmakla birlikte, tescilli markaya ait marka tescil belgesi, herhangi bir arazi ya da bina ya da kat gibi bir taşınmazın tapusu gibi düşünülebilir. Marka tescil belgesi bir mülkiyetin (marka ile ilgili sınaî mülkiyetin) sahipliğinin belgesidir. Öncelikle bu nedenle marka tescili önemlidir.

Yukarıda da açıkça belirtildiği gibi, ülkemizin de taraf olduğu ve sınaî mülkiyet hakları ile ilgili olarak bir Anayasa niteliğinde olan Paris Sözleşmesi hükümlerine göre, tescilli bir marka sadece tescilli olduğu ülkede korunur. Bu açıdan bakıldığında, markanın, kullanıldığı mal ve/veya hizmetler ile ilgili olarak öncelikle menşee ülkede (kullanımın ilk gerçekleştiği ülkede) ve ayrıca kullanıldığı her ülkede tescilli olması gerekir.

2. Avrupa Topluluğunda topluluk markası tescili gerekli midir?

Türkiye, Avrupa Birliği ile 1 Ocak 1996 tarihinden başlamak üzere, o tarih itibariyle 15 üyeye sahip Avrupa Birliği ile Gümrük Birliği yapmış ve 2004 yılında Avrupa Birliğinin üye sayısı 25'e yükselmiştir. 2005 yılı itibariyle Türkiye Avrupa Birliğinin 25 üye ülkesi ile Gümrük Birliğini sürdürmektedir.

Avrupa Birliği ülkelerine ihracat yapan firmaların markalarını Topluluk Markası olarak tescil ettirmeleri, ticari faaliyetlerinde markalar ile ilgili olarak sorun yaşamamaları açısından önemle gerekmektedir.

3. Avrupa Topluluğunda tescilli Topluluk markaları, Birliğe sonradan katılan diğer ülkelerde de aynen geçerli midir?

Topluluk Markası olarak tescil edilmiş tüm markalar, Avrupa Birliği'ne sonradan katılan ülkelerde de tescilli imiş gibi işlem görmekte ve katılım tarihinden itibaren hüküm ifade etmektedir.

4. Yurtiçi ve yurtdışında marka tescilinin getirdiği avantajlar nelerdir?

Tescilli marka kullanımı her zaman avantajlıdır. Zira, marka tescil belgesi:

- Markanın taklitlerine karşı mücadelede önemli bir belgedir.
- Markayı kapsayan ürünlerin üretim ve pazarlamasında, başkasının markası ile iltibas yapmamanın ve tecavüz oluşturmamanın garantisidir.
- İthalat ve ihracat sırasında, gümrüklerde marka nedeni ile sorun yaşamamanın en önemli dayanağıdır.
- Tescilli markaya konu mal ya da hizmetlerle ilgili lisans sözleşmeleri yapılması aşamalarında önemli bir belgedir.
- Tescil edilmeden kullanılarak tanıtılan markanın, bir başkası

tarafından tescil ettirilmesine ve kullanımına karşı çok önemli bir belgedir.

5. Herhangi bir sınaî hakkın varlığı halinde bu durumun ürün ya da tanıtma araçlarında kullanım şekli nasıl olmalıdır?

Tescilli bir sınaî hak var ise, ürünün üzerinde, ambalajında veya tanıtma araçlarında sınaî hakkın adı, tescil numarası ve tescilli olduğu ülkenin belirtilmesi gerekir. Örneğin, “Patent No: TR 2002 07645 B” veya “Tasarım Tescil No : TR 2003 06534” ya da “Marka Tescil No: TR 2001 57647” gibi. Eğer henüz tescil yapılmamış, ancak başvuru işlemde ise, bu durumda da tescil başvurusunun işlemde olduğu ürünün üzerinde, ambalajında veya tanıtma araçlarında sınaî hakkın türü, başvuru numarası ve başvurunun yapıldığı ülkenin belirtilmesi gerekir. Örneğin, “Patent Başvurusu: TR 2002/05629” veya “Tasarım Başvurusu: TR 2003/07345” ya da “Marka Tescil Başvurusu: TR 2001/48676” gibi.

6. Yurtdışında marka tescil başvurusu hangi yollarla yapılabilir?

Herhangi bir ülkede marka tescili için değişik yollar izlenmesi söz konusudur. Bunlardan biri, tescil talep edilen ülkede doğrudan marka tescili için başvuru yapılmasıdır. Diğer yollar ise, bölgesel tescil sistemi olan ve Avrupa Birliği ülkelerinin tümünü kapsayan Topluluk Markası (Community Trademark – CTM); diğeri de uluslararası marka tescil başvurusu sistemi olan ve ülkemizin de taraf olduğu Madrid Protokolü kapsamında marka tescil başvurusudur.

7. Başka ülkelerde ulusal yollarla yapılacak marka tescili için ne yapmak gerekir?

Marka tescili için başka ülkelerde doğrudan tescil başvurusunun yapılması düşünüldüğü takdirde bilinmesi gereken hususlar şunlardır:

- Tescil başvurusu, tescil talep edilen ülkede yerleşik bir marka vekili tarafından yapılmalıdır.
- Tescil başvurusu ile ilgili tüm işlemler başvuru yapılan ülkenin ulusal hukuku çerçevesinde yürütülür.
- Alınacak marka tescil belgesi, sadece tescilin yapıldığı ülkede geçerlidir.

8. Uluslararası tescile ilişkin Anlaşmalardan Madrid Protokolüne, Patent İşbirliği Antlaşmasına ve Lahey Antlaşmasına taraf ülkeler hangileridir?

Uluslararası Anlaşmalara taraf olan ülkeler güncel olarak www.wipo.int sitesinden öğrenilebilir.

YURTIÇİ VE YURTDIŞINDA MARKA, PATENT, ENDÜSTRİYEL TASARIM TESCİL MALİYETLERİ

1. Marka tescil maliyetlerini etkileyen faktörler nelerdir?

Marka tescilinde maliyetleri etkileyen en önemli faktör, tescile konu mal ve hizmetler ile bunların sınıflarının sayısıdır. Zira her ülkede marka tescil ücretleri özellikle tescil edilecek markanın sınıf ayısına bağlı olarak değişmektedir. Marka tescil maliyetlerini etkileyen diğer faktörler ise markanın renkli olup olmadığı ve şekil içerip içermediğidir.

2. Diğer ülkelerde marka tescil işlemleri ve maliyetler Türkiye’de uygulanan işlemler ve maliyetler ile aynı mıdır?

Her ülkede marka tescil işlemleri ve maliyetleri birbirleri ile az ya da çok farklılıklar gösterir.

Bazı ülkelerde (örneğin, Birleşik Arap Emirlikleri ve Meksika gibi) her mal/hizmet sınıfı için ayrı marka tescil başvurusu yapılması gerekmekte, bazı ülkelerde ise, tescili talep edilen markanın kullanılması ya da en azından tescil tarihinden itibaren 3 yıl içinde markanın kullanılacağıının beyan edilmesi, kullanılmadığı takdirde hükümden düşürülmesi gibi değişik uygulamalar söz konusu olabilmektedir.

3. Türkiye’de patent başvurusu ve işlemleri için ödenecek ücretleri etkileyen faktörler nelerdir?

Türkiye’de patent başvurusu maliyetlerini etkileyen en önemli faktör, araştırma ve inceleme işlemi yapacak kuruluşa ödenecek ücretlerdir. Zira Türk Patent Enstitüsü, bazı patent konuları hariç, diğer konulardaki başvuruların araştırma raporlarının hazırlanması için Avrupa Patent Ofisi, İsveç Patent Ofisi, Danimarka Patent Ofisi, Rusya Patent Ofisi ve Avusturya Patent Ofisinin hizmetlerinden yararlanmaktadır. İnceleme raporlarının hazırlanması için ise İsveç Patent Ofisi, Danimarka Patent Ofisi, Rusya Patent Ofisi ve Avusturya Patent Ofisinin hizmetlerinden yararlanmaktadır. Her bir ofis için ödenecek ücret birbirinden farklıdır.

4. Madrid Protokolü kapsamında marka tescil maliyetlerini etkileyen faktörler nelerdir?

Madrid Protokolüne göre yapılacak marka tescil başvurusunun maliyetleri aşağıdaki durumlara göre değişmektedir:

- Seçilen ülkelerin hangi ülkeler olduğu.
- Markanın renkli olup olmadığı.
- Markanın şekil içerip içermediği.

- Markanın kollektif (ortak) marka olup olmadığı.
- Markanın tescil edileceği sınıf sayısı.

5. Patent veya faydalı modeller için Türkiye’de yıllık ücretlerin zamanında ödenmemesi durumunda patent/faydalı model hakkı sona erer mi?

Türkiye’de patent ve faydalı modeller için yıllık ücretlerin zamanında ödenmemesi durumunda, ödenmesi gereken tarihten itibaren 6 ay süre içinde cezalı olarak ödenmesi halinde haklar kaybolmaz. Bu süre içinde de ücretin ödenmemesi durumunda haklar kaybolur.

6. Türkiye’de patent ve faydalı modeller için yıllık ücretler ne zaman ödenir?

Patent ve faydalı modeller ile ilgili olarak başvuru tarihinden itibaren, her yıl başvuru tarihine tekabül eden günde yıllık ücret ödenmesi gerekir.

7. Türkiye’de yapılacak endüstriyel tasarım başvurularının maliyetini etkileyen faktörler nelerdir?

Türkiye’de endüstriyel tasarım başvurusu maliyetini etkileyen en önemli faktörler, tescil edilecek tasarımın tek veya çoklu tasarım olup olmadığı, tasarımı açıklayan görsel anlatımların (resimlerin) renkli olup olmadığıdır.

8. Lahey Anlaşması kapsamında yapılacak uluslararası endüstriyel tasarım başvurusunun maliyetini etkileyen faktörler nelerdir?

Lahey Anlaşması kapsamında yapılacak uluslararası endüstriyel tasarım başvurusu için ödenecek ücretler, seçilen ülkelere, tasarım sayısına, görsel anlatımların renkli veya siyah/beyaz olup olmadıklarına, görsel anlatımların yer aldığı sayfa sayısına, tasarımları açıklayan tarifnamelerin 100 kelimeyi aşımamasına göre değişmektedir.

9. Yurtiçi ve yurtdışında yapılacak tescil başvurularının yaklaşık maliyetleri nedir?

Yurtiçi ve yurtdışında yapılacak marka, patent ve endüstriyel tasarım başvuruları ve tescillerinin maliyetleri ekli tablolarda verilmiştir.

EK

YURTIÇİ VE YURTDIŞI TESCİL MALİYETLERİ

1. Türkiye’de marka tescil başvurusu ve tescilinin maliyeti nedir?

Türkiye’de marka tescil başvurusu ve tescili etkileyen en önemli faktör sınıf sayısı olup, 2005 yılı itibariyle marka tescili için ödenecek resmî ücretler (vekil ücretleri hariç) aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Sınıf Sayısı	Başvuru Ücreti (YTL)	Tescil Ücreti (YTL)	Toplam (YTL)
1	100	410	510
2	200	410	610
3	300	410	710
4 veya daha fazla sınıf	300 YTL + 3’den sonraki her sınıf için 195 YTL	410	710 YTL+ 3’den sonraki her sınıf için 195 YTL

2. Yurtdışında ulusal yollarla doğrudan yapılacak marka tescil başvurularının maliyeti nedir?

Değişik ülkelere yapılacak en çok 3 sınıfı kapsayan doğrudan marka tescil başvuruları ve işlemleri ile ilgili olarak red, itiraz, redde ya da itiraza cevap gibi durumlar hariç (problemsiz tescil için), ödenmesi gereken yaklaşık ücretler aşağıdaki tabloda açıklanmaktadır. Tabloda gösterilen ücretlere, tescil talep edilen ülkedeki marka vekiline ödenecek ücretler dahil olup, yurtdışındaki tescil işlemleri ile ilgili olarak yurtçinde alınacak danışmanlık hizmetlerini verecek vekile ödenecek ücretler dahil değildir.

Doğrudan marka tescil başvurusu yapılacak Ülke	Yurtdışına ödenecek yaklaşık ücret (ABD Doları eşdeğeri)
ABD	1660-1890
Kanada	1206
Azerbeycan	840
Kazakistan	803
Birleşik Arap Emirlikleri	7755
İngiltere	2670
Bosna Hersek	2427
Tacikistan	1120
Hong Kong	1600
Brezilya	2850
Arjantin	1023
Rusya	2000

Çin	1900
Pakistan	1160
Vietnam	990
Hindistan	2000
Malezya	1290
Benelux	1280
Mısır	1625
Makedonya	1350
Hırvatistan	1750
Suudi Arabistan	5655
Kuveyt	1980
Umman	2880
Yemen	2430
Bahreyn	1545

3. Topluluk Markası tescilinin maliyeti nedir?

Topluluk markası tescili için, 3 sınıfı kapsayan doğrudan marka tescil başvurusu ve tescil işlemleri ile ilgili olarak red, itiraz, redde ya da itiraza cevap gibi durumlar hariç (problemsiz tescil için) ödenmesi gereken yaklaşık ücret, Avrupa marka vekiline ödenecek ücret dahil olmak üzere yaklaşık olarak **3270 EURO'dur**. Bu ücrete tescil işlemleri için yurtdışında görevlendirilecek vekile ödenecek ücretler dahil değildir.

4. Madrid Protokolü kapsamında değişik alternatifler için marka tescil maliyeti nedir?

Madrid Protokolüne taraf tüm ülkelerde 1, 2 ve 3 sınıfı kapsayan, şekil içeren/içermeyen ve renkli olan/olmayan marka tescil başvurularının yapılması için ödenmesi gereken resmî ücretler Mart 2005 itibariyle aşağıdaki tabloda verilmiştir. Bu ücretlere başvurunun herhangi bir ülkede reddi karşısında itiraz, ilgili ülke ofisinin kararlarına verilecek cevap gibi durumlarda ödenmesi gereken ücretler dahil değildir.

Sınıf Sayısı Renkli olup olmadığı Şekil içerip içermediği	2005 yılı için TPE Ücreti YTL	Mart 2005 itibariyle WIPO ücreti İsviçre Frangı (CHF)
1 sınıf /Renkli/şekilsiz	195	15210
1 sınıf /Renkli/şekilli	195	15210
1 sınıf /Siyah Beyaz/şekilsiz	195	14960
1 sınıf /Siyah Beyaz/şekilli	195	14960
2 sınıf /Renkli/şekilsiz	195	17921
2 sınıf /Renkli/şekilli	195	17921
2 sınıf /Siyah Beyaz/şekilsiz	195	17671
2 sınıf /Siyah Beyaz/şekilli	195	17671
3 sınıf /Renkli/şekilsiz	195	20682
3 sınıf /Renkli/şekilli	195	20682
3 sınıf /Siyah Beyaz/şekilsiz	195	20432
3 sınıf /Siyah Beyaz/şekilli	195	20432

5. Türkiye’de patent başvurusu ve işlemleri için ödenecek ücretler nedir?

Türkiye’de patent başvurusu ve işlemleri için ödenecek ücretler (vekil ücretleri hariç) aşağıdaki Tabloda gösterilmiştir.

İşlem	TPE ücreti 2005 yılı için (YTL)	TPE veya Yurtdışı Kuruluş için Ödenecek Ücret
Patent Başvurusu	49	-
Araştırma Raporu Düzenlenmesi Talebi	-	TPE 470 YTL
Araştırma Raporu Düzenlenmesi Talebi	291	Danimarka 1298 Euro İsveç Patent Ofisi 2608 Euro Avrupa Patent Ofisi 1837 Euro Rusya 354 USD Avusturya 800-900 Euro
Uluslararası Kuruluşta Hazırlanmış Araştırma Raporunun TPE’ye Sunulması	728	-

1. İnceleme Raporu Düzenlenmesi Talebi	-	TPE 360 - 470 YTL
1. İnceleme Raporu Düzenlenmesi Talebi	291	Danimarka 885 Euro İsveç Patent Ofisi 1228 Euro Rusya 354 USD veya 236 USD Avusturya 400 – 625 Euro
2. ve 3. İnceleme Raporu Düzenlenmesi Talebi	-	TPE 160 YTL
2. ve 3. İnceleme Raporu Düzenlenmesi Talebi	146	Danimarka 885 Euro İsveç Patent Ofisi 1062 Euro Rusya 236 USD veya 59 USD Avusturya 245 – 295 Euro
Patent Belgesi Düzenlenmesi	240	-

Patent başvurusu işlemde olduğu ve korunduğu sürece her yıl yıllık ücret ödenmesi gerekir.

6. Türkiye’de faydalı model başvurusu ve işlemleri için ödenecek ücretler nelerdir?

Türkiye’de yapılacak bir faydalı model başvurusu için Türk Patent Enstitüsü’ne 49 YTL ücret ödenmesi gerekir. Başvurunun tescil edilmesi aşamasında ise 240 YTL ücret ödenmesi gerekir. Faydalı model başvurusu işlemde olduğu ve korunduğu sürece, her yıl, yıllık ücret ödenmesi gerekir.

7. Türkiye’de patent ve faydalı modeller için ödenecek yıllık ücretler nedir?

Türkiye’de patent ve faydalı modeller için ödenmesi gereken yıllık ücretler ilk yıllar için aşağıdaki tabloda verilmiştir. Faydalı modeller için 10. yıla kadar, patentler için ise 20. yıla kadar ödenmesi gereken ücretler Türk Patent Enstitüsü’nden öğrenilmelidir.

Yıllık Ücretin Ödeneceği zaman	Ücret (YTL)
2.yıl ücreti (başvuru tarihinden 1 yıl sonra)	236,00
3.yıl ücreti (başvuru tarihinden 2 yıl sonra)	260,00
4.yıl ücreti (başvuru tarihinden 3 yıl sonra)	282,00
5.yıl ücreti (başvuru tarihinden 4 yıl sonra)	305,00

8. Yurtdışında doğrudan yapılacak patent başvurularının maliyeti nedir?

Yurtdışında her ülkeye ayrı ayrı yapılacak patent başvurularının ve işlemlerinin maliyeti 3,000 ila 10,000 ABD Doları arasında değişmektedir.

9. Patent İşbirliği Antlaşması (PCT) kapsamında yapılacak patent başvurularının maliyeti nedir?

Patent İşbirliği Antlaşması kapsamında yapılacak patent başvurusunun maliyeti, başvuru sahibinin gerçek kişi olup olmadığına ve tarifname, istemler ve şekillerin sayfa sayısına bağlı olarak değişmektedir. Vekil ücretleri hariç, ödenmesi gereken resmî ücretler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

İşlem	Ücret
PCT başvurusu	3500 – 4500 İsviçre Frangı (sayfa sayısı, seçilen ülkeler, başvuru sahibinin gerçek kişi olup olmamasına bağlı)
PCT başvurusunun Uluslararası Ön İnceleme Raporu Talebi	1659 Euro

10. Türkiye’de yapılacak endüstriyel tasarım tescil başvurularının değişik alternatifler için maliyeti nedir?

Türkiye’de yapılacak endüstriyel tasarım tescil başvurularının değişik alternatifler için Türk Patent Enstitüsü’ne ödenecek resmî ücretler (2005 yılı için) aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tasarım Sayısı	Görsel Anlatım (Resim) Sayısı	Görsel anlatımın renkli olup olmadığı	Başvuru Ücreti (YTL)	Yayın Ücreti (YTL)	Tescil Ücreti (YTL)	Toplam Resmi Ücret (YTL)
1	1	S/B	75	45	80	200
1	2	S/B	75	65	80	220
1	3	S/B	75	85	80	240
2	2	S/B	195	65	80	340
2	3	S/B	195	85	80	360
2	4	S/B	195	105	80	380

2	5	S/B	195	125	80	400
3	3	S/B	195	85	80	360
3	4	S/B	195	105	80	380
3	5	S/B	195	125	80	400
3	6	S/B	195	145	80	420
.....
5	5	S/B	195	125	80	400
10	10	S/B	395	225	80	700
20	20	S/B	795	425	80	1,300
30	30	S/B	1,195	625	80	1,900
.....
1	1	Renkli	75	90	80	245
1	2	Renkli	75	140	80	295
1	3	Renkli	75	190	80	345
2	2	Renkli	195	140	80	415
2	3	Renkli	195	190	80	465
2	4	Renkli	195	240	80	515
2	5	Renkli	195	290	80	565
3	3	Renkli	195	190	80	465
3	4	Renkli	195	240	80	515
3	5	Renkli	195	290	80	565
3	6	Renkli	195	340	80	615
.....
5	5	Renkli	195	290	80	565
10	10	Renkli	395	540	80	1,015
20	20	Renkli	795	1,040	80	1,915
30	30	Renkli	1,195	2,040	80	2,815
.....

11. Lahey Anlaşması kapsamında yapılacak uluslararası endüstriyel tasarım başvurusunun değişik alternatifler için Maliyeti nedir?

Lahey Anlaşmasına taraf tüm ülkelerin (Mart 2005 itibariyle) seçilmesi durumunda, tasarım sayısına, tasarımı gösteren şekillerin sayfa sayısına, 100 kelimelik tarifnelere ve görsel anlatımın renkli olup olmadığına göre ödenmesi gereken resmî ücretler (vekil ücretleri hariç) aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tasarım Sayısı	Görsel Anlatım (Resim) Sayısı	Görsel anlatımın renkli olup olmadığı	Görsel anlatımların yer aldığı sayfa sayısı	Ücret (İsviçre Frangı)
1	1	S/B	1	1435
1	2	S/B	1	1447
1	3	S/B	2	1609
5	5	S/B	5	2911
10	10	S/B	10	4756
1	1	Renkli	1	1498
1	2	Renkli	1	1573
1	3	Renkli	2	1798
5	5	Renkli	5	3226
10	10	Renkli	10	5386